

ENDONEZYA ÜLKE RAPORU

MAYIS 2016

İÇİNDEKİLER

ENDONEZYA ÜLKE RAPORU	1
1.GENEL BİLGİLER	4
1.1 Coğrafi Konum.....	5
1.2 Siyasi ve İdari Yapı	5
1.3 Nüfus ve İşgücü Yapısı	5
1.4 Doğal Kaynaklar ve Enerji.....	6
1.5 Doğal Kaynaklar ve Çevre	6
2. GENEL EKONOMİK DURUM.....	6
2.1 Ekonomik Yapı	6
3. DIŞ TİCARET	8
3.1 Genel Durum	8
3.2Başlıca Ülkeler İtibarı ile Dış Ticareti	11
3.2.1 İhracat	11
3.2.2 İthalat	11
3.3.1 TÜRKİYE İLE TİCARET	13
3.3.2 Genel Durum	13
3.4.1 Endonezya'nın Demir Çelik Dış Ticareti.....	16
3.4.2 Endonezya'nın Boru Dış Ticareti.....	18
3.4.3 Endonezya'nın İnşaat Aksamları Dış Ticareti.....	21
3.4.5 Endonezya'nın Türkiye ile Demir Çelik, Boru ve İnşaat Aksamları Dış Ticareti	23
4.DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE VERGİLER.....	24
4.1 Dış Ticaret Politikası	24
4.2 İthalat Rejimi	24
4.3 Diğer Engeller	25
4.4 Tarifeler ve Diğer Vergiler	25
4.5 Tarife Dışı Engeller.....	26
4.6 Ürün Standartları ile İlgili Uygulamalar	26
5.DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR.....	27
5.1 Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü	27
5.2 Ülkedeki Serbest Bölgeler (Özel Ekonomik Bölgeler).....	27
5.3 Ülkede İş Kurma Mevzuatı	28
5.4 Oturma ve Çalışma İzinleri	28
5.5 Şirket Birleşmeleri ve Marka Satınalmalar	28
6.PAZAR İLE İLGİLİ BİLGİLER.....	29
6.1 Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları.....	29

6.2	Dağıtım Kanalları	29
6.3	Reklam ve Promosyon.....	29
6.4	Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler	30
6.5	Satış Sonrası Hizmetler.....	30
6.6	Kamu İhaleleri	30
6.7	İki Ülke Arasındaki Anlaşma ve Protokoller.....	30
6.8	İhracat Potansiyeli Olan Başlıca Sektörler.....	31
6.9	İki Ülke Arasındaki Ticarete Yaşanan Sorunlar.....	31
6.10	İki Ülke Arasındaki Müteahhitlik İlişkileri.....	32
6.11	İş Konseyi.....	33
7.	İŞADAMLARININ PAZARDA DİKKAT ETMESİ GEREKEN HUSUSLAR.....	33
7.1	Ticareti Etkileyen Kültürel Faktörler.....	33
7.2	Pasaport ve Vize İşlemleri	34
7.3	Resmi Tatiller ve Çalışma Saatleri.....	34
	Resmi Tatiller (2010)	34
	Kullanılan Dil	35
7.4	Ulaşım.....	35
7.4.1	Denizcilik	35
7.4.1	Hava Ulaştırması.....	36
8.1	Ticari Haklar	36
8.2	Yerel Saat.....	36
8.3	Yerel Ölçü Birimleri.....	36
8.4	İklim	36

YÖNETİCİ ÖZETİ

Yaklaşık 247 milyon civarında nüfusa sahip olan Endonezya, dünyanın en kalabalık 4. ülkesidir. Son 25 yılda gösterdiği büyüme performansı ile uzak doğunun kaplanları arasında sayılan Endonezya ekonomisinin dengeleri bugün oldukça iyi olarak kabul edilmektedir.

Endonezya ihraç ettiği ham maddelerin dünya fiyatlarındaki artış nedeniyle bugün, ticaret fazlası veren bir ülke konumuna gelmiştir. 2014 yılı itibariyle dış ticaret açığı 1,9 milyar dolardır. Endonezya'nın ithalatında 9. sırada yer alan demir ve alaşımsız çelikten yarı mamuller ve 19. sırada yer alan demir çelik sıcak hadde yassı mamulleri dikkat çekmektedir.

Türkiye ile Endonezya'nın demir çelik ticaretine bakıldığında; özellikle 2013 yılında yüksek değerlere ulaşan Türkiye'nin Endonezya'ya demir-çelik ihracatının son yıllarda gözle görülür oranda düştüğü görülmektedir. Demir-çelik ve inşaat aksamı sektöründe Türkiye'nin Endonezya'ya olan ihracatında küçük değerlerle bile olsa hareketlenme görülmekte olup, demir çelik sektöründe en büyük artış 2013 yılında 24,8 milyon \$ ihracat ile kayıtlara geçmiştir. Boru sektöründe ise 2011 yılında 6,8 milyon dolar ihracat gerçekleştirilmiş iken 2015 yılında neredeyse hiç ihracat yapılmamıştır. Bununla beraber Türkiye'nin Endonezya'dan inşaat aksamı sektöründe neredeyse hiç ithalatı bulunmamaktadır.

1.GENEL BİLGİLER

1.1 Coğrafi Konum

Güneydoğu Asya ile Avustralya anakaraları arasında uzanan bir adalar grubu devleti olan Endonezya'nın karasuları toplam yüzölçümünün yaklaşık olarak dört katı kadardır. Kuzeyde Malezya, doğuda Papua Yeni Gine ile komşu olup, batısında ve güneyinde Hint Okyanusu bulunmaktadır. 13 bin kadar adasıyla Endonezya pek çok önemli ticari ve stratejik su yollarını kontrol etmektedir. Endonezya topraklarının yarısından fazlası ormanlık olup, önemli bir bölümü de dağlık ve volkaniktir.

1.2 Siyasi ve İdari Yapı

Endonezya'da devlet ve hükümet başkanlığı Cumhurbaşkanlığı makamında toplanmıştır. Bunun dışında ülkede iç siyasi yapının önemli unsurları, en yüksek yasama organı olan Halk Danışma Meclisi (MPR), Temsilciler Meclisi (DPR) ve Bölgesel Temsilciler Konseyidir.

Temsilciler Meclisi, ülkedeki temel yasama organı olup, 550 sandalyeye sahiptir. Endonezya'nın 32 vilayetinin her birinden 4 temsilcinin oluşturduğu 128 sandalyeli Bölgesel Temsilciler Konseyi, bölgesel özerklik, merkez ile bölgeler arasındaki ilişkiler, bölgelerin sınırlarının oluşturulması ya da birleştirilmesi, doğal ve diğer kaynakların işletilmesi, bölgeler ve merkez arasındaki mali ilişkiler gibi yasalar hakkında önerilerde bulunabilmekte ya da bu yasaların uygulanmasını gözlemleyebilmektedir. Halk Danışma Meclisi ise Temsilciler Meclisi ve Bölgesel Temsilciler Konseyi üyelerinden oluşmaktadır. 678 üyeli Halk Danışma Meclisinin yetkileri, anayasayı değiştirmek, Cumhurbaşkanı ve Yardımcısının görevden alınmasıyla ilgili son kararı vermek, seçimlerden sonra Cumhurbaşkanı ve Yardımcısını göreve atamak, bu makamların boşalması durumunda ise bu makamlara gelecek kişileri seçmek olarak belirlenmiştir.

2004 yılından itibaren geçerli olan Anayasa değişikliğiyle, Temsilciler Meclisi'nin tamamının seçilmiş üyelerden oluşması kararlaştırılmıştır (daha önce Meclis'in 462 üyesi genel seçimlerle belirlenmekte, 38 üyesi ise Cumhurbaşkanı tarafından Silahlı Kuvvetler mensupları arasından atanmaktaydı). Yılda bir kez olağan olarak toplanan Endonezya Temsilciler Meclisi, Hükümet tarafından sunulan taslak politikaları görüşmekte, gerektiğinde değiştirerek onaylamaktadır. Parlamento görevini esasen Temsilciler Meclisi yapmaktadır.

Cumhurbaşkanı, Devlet Başkanlığı ve Hükümet Başkanlığı görevlerini yürütmekte olup, ayrıca Başbakan yoktur. Bakanlar, doğrudan Cumhurbaşkanı tarafından atanır veya azledilirler. Bakanlar Cumhurbaşkanına, Cumhurbaşkanı ise Halk Danışma Meclisi'ne karşı sorumludur. Kabinede, üç Koordinatör Bakan, 18 portfolyolu Bakan, 12 Devlet Bakanı ile Bakan düzeyindeki Baş Savcı ve Devlet ve Kabine Sekreterleri yer almaktadır.

Diğer Anayasal üst organlar arasında, kamu harcamalarını denetleyen Devlet Sayıştay Kurulu, en yüksek yargı organı olan Yüksek Mahkeme ile Cumhurbaşkanı tarafından seçilen 45 üyeden oluşan ve Cumhurbaşkanı'na ulusal konularda görüş bildiren Yüksek Danışma Konseyi bulunmaktadır.

1.3 Nüfus ve İşgücü Yapısı

247 milyon nüfusuyla Çin, Hindistan ve ABD'nin ardından Endonezya dünyanın en kalabalık 4. ülkesidir. 1960'ların sonlarından itibaren uygulamaya konulan aile planlaması programı sonucunda nüfus artış oranında azalma olmuştur. Bu oran 1960 ve 1970'lerde %2,3, 80'li yıllarda %1,97 civarındayken 90'lı yıllarda ortalama

%1,49'a düşmüştür. Yüzölçümünün sadece %7'sini oluşturan Java, Bali ve Madura adalarında halkın %61'i yaşamaktadır. Ülke dil, din, kültürel ve sosyal açıdan çok çeşitlilik arz etmektedir. Nüfusun %95'i Malay kökenlidir fakat aralarında Melanezyalı, Polinezyalı ve Mikronezyalıların da olduğu 300'ün üzerinde farklı etnik grup vardır. Endonezya'da yaklaşık 4 milyonluk Çin etnik kökenli Endonezyalı bulunmaktadır.

Endonezya nüfusunun %30,4'ü 15 yaş altındadır. 65 yaş üzeri nüfus ise %4,6'dır. Ülke bu yapıyla artan bir işgücüne sahiptir. İşsizlik ülke için önemli bir sorun olup, işsizlik oranı %9,1'dir. İşsizlik genç nüfus grubu 15-24 yaş arasında yaygındır. İşgücünün verimliliği ise eğitim seviyesiyle bağlantılıdır.

Yurtdışına göçmen işçi gönderilmesi işsizliğe çare olarak görülmüştür. Endonezya Ortadoğu ülkeleri, Tayvan, Hong Kong ve Malezya'ya işgücü ihraç etmiştir.

1.4 Doğal Kaynaklar ve Enerji

Endonezya maden kaynakları bakımından zengin bir ülkedir. Ülke kömür, kalay, bakır, nikel, boksit, altın, gümüş, demir cevheri, kaolin, mermer, granit kaynaklarına sahiptir. Ayrıca, orman ürünleri ve su ürünleri bakımından da zengindir.

Endonezya dünyadaki en büyük kömür rezervlerine sahip üç ülkeden biridir. Rezerv miktarı 64 milyar tondur. Kömür rezervi bakımından ABD, Çin'den sonra üçüncü sıradadır. Kömür rezervinin %48'i linyit, %1,7 si antrasittir. Avustralya'dan sonra dünyanın ikinci büyük kömür ihracatçısıdır.

2014 yılı itibarıyla bakır üretimi 989 bin ton, altın üretimi 111 ton, ferro-nikel üretimi 17.970 ton, gümüş üretimi 323 ton, nikel üretimi 78 bin ton'dur.

1.5 Doğal Kaynaklar ve Çevre

Endonezya maden kaynakları bakımından zengin bir ülkedir. Ülke kömür, kalay, bakır, nikel, boksit, altın, gümüş, demir cevheri, kaolin, mermer, granit kaynaklarına sahiptir. Ayrıca, orman ürünleri ve su ürünleri bakımından da zengindir.

Endonezya dünyadaki en büyük kömür rezervlerine sahip üç ülkeden biridir. Rezerv miktarı 64 milyar tondur. Kömür rezervi bakımından ABD, Çin'den sonra üçüncü sıradadır. Kömür rezervinin %48'i linyit, %1,7 si antrasittir. Avustralya'dan sonra dünyanın ikinci büyük kömür ihracatçısıdır.

2. GENEL EKONOMİK DURUM

2.1 Ekonomik Yapı

Bağımsızlığını ancak 1945'te kazanmış olan Endonezya, 1950'li ve 1960'larda yaşadığı büyük iktisadi sorunların ardından iktisadi hedeflerini 5 yıllık kalkınma planları ile belirlemektedir. Kararlı iktisadi idare ülkenin istikrarlı bir büyüme oranı tutturmasını sağlamıştır. Bu büyüme oranı 1970-96 döneminde yıllık %6'nın üzerinde gerçekleşmiş olup, 1960'larda fakir ülkeler sınıfında yer alan Endonezya 1996 yılında gerçekleştirdiği 1.150 \$'lık kişi başına gelire orta gelirli ülkeler sınıfına girmiştir. Zengin doğal kaynakları, 240 milyon nüfusu ve geride bıraktığımız son

25 yılda gösterdiği büyüme performansı ile Uzak Doğu'nun kaplanları arasında sayılan Endonezya, 1997 yılı ortalarında baş gösteren Asya Krizi ile mali çevrelerin dikkatlerini üzerinde toplamıştır.

Bugün Endonezya ekonomisinin dengeleri oldukça iyi olarak kabul görmekte ve bu ana sektörlerin önemli rol oynaması sayesinde ortaya çıkmaktadır. Tarım (mezbahacılık, balıkçılık ve ormancılık dahil) geleneksel olarak istihdam ve üretim açısından baskın aktivite konumunu sürdürmektedir. Ülkede birçok mineral kaynak bulunmakta ve son 30 yıl içinde oldukça hızlı bir şekilde değerlendirilmekte ve böylelikle madencilik sektörü ödemeler dengesine önemli katkı sağlamaktadır.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
GSYİH (milyar dolar, cari fiyatlarla)	539.6	709.2	846.3	878.0	910.5	888,5
Reel Büyüme Oranı (%)	4.6	6.2	6.5	6.2	5,6	5,0
Cari İşlemler Dengesi (milyar dolar)	10,629	5,144	1,685	-24,183	-17,164	-17,164
Kişi Başına GSYİH (dolar, cari fiyatlarla)	2,250	2,920	3,450	3,540	3,680	3,680
Kişi Başına GSYİH (dolar, SGP*)	4,001c	4,259c	9.443	10.015	10.564	11.145
Enflasyon Oranı (% TÜFE)*	2,8	7,0	3,9	4,3	5,7	5,7
Döviz Kuru (Rp/\$, yıl sonu)	9,400	8,991	9,068	9,670	12,189	12,440
Toplam Dış Borç (milyon \$)	179,395	195,172	213,541	219,033c	210,996	210,996

Ekonomik Performans

%	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Özel Tüketim	5,1	5,5	5,4	5,3	5,3	5,4
Kamu Harcamaları	3,2	5,5	7,5	7,8	8,0	8,2
Gayrisafi Yurtiçi Yatırımlar	8,8	9,2	8,8	9,3	9,6	9,5
İhracat (fob) (milyar \$)	14,8	1,7	4,1	1,1	-0,7	3,4
İthalat (fob) (milyar \$)	15,1	8,1	1,9	2,2	-4,7	1,9
Tarım	3,9	4,6	4,2	4,2	4,1	4,5
Sanayi	6,3	5,3	4,2	4,5	5,5	5,5
Hizmetler	8,4	6,8	6,5	6,1	4,8	8,2

Ekonomide Geleceğe Yönelik Beklentiler

	2015a	2016b	2017b	2018b	2019b	2020b
GSYİH büyüme oranı (%)	5,0	5,1	5,4	5,5	5,2	5,3
İşsizlik oranı (%) (ort)	6,1	7,1	6,8	6,8	6,6	6,4
Tüketici Enflasyon (%) (ort)	6,6	6,5	5,8	5,6	5,4	5,4

Tüketici Enflasyon (%) (yıl sonu)	4.2	6,0	5,5	6,4	4,1	4,1
Faiz oranı (%)	4.0	4.8	6.3	6.3	6.5	6.6
İhracat (FOB) (milyar \$)	152,5	155,2	166,6	181,4	190,5	200,3
İthalat (FOB) (milyar \$)	138,5	146,8	158,2	169,1	178,0	189,9
Dış Ticaret Dengesi (milyar \$)	-19,3	-23,7	-24,0	-24,1	-27,7	-33,6

3. DIŞ TİCARET

3.1 Genel Durum

Endonezya 1970, 1980 ve 1990'lı yıllarda ithalata bağımlılığı nedeniyle cari işlemler açığı veren bir ülke konumunda olmuştur. Ancak, kriz sonrasında ithalattaki önemli ölçüdeki düşüş nedeniyle dış ticaretteki bu yapı değişmiş ve ülke ticaret fazlası veren bir ülke konumuna gelmiştir. Bu durumun oluşmasında Endonezya'nın ihrac ettiği hammaddelerin dünya fiyatlarındaki artış da önemli rol oynamıştır. 2014 yılı itibarıyla ticaret açığı 1,8 milyar \$'dır. İthalat ve ihracatta petrol ve gaz önemli bir yer tutmaktadır.

Ülkenin Dış Ticareti

(Milyon \$)	2010	2011	2012	2013	2014
İHRACAT	157.779	203.497	190.032	182.552	176.292
İTHALAT	135.663	177.436	191.691	186.629	178.179
HACİM	293.442	380.933	381.723	369.181	354.471
DENGE	22.116	26.061	-1.659	-4.077	-1.887

2014 yılında Endonezya toplam 176 milyon dolarlık ihracat 178 milyon dolarlık ithalat yapmıştır. Bu dönemde dış ticaret hacmi ise 354 milyon dolara ulaşmıştır.

2011 yılında ihracat bir önceki yıla göre %28,9 oranında artarak 203,4 milyar ABD Doları olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemdeki ithalat ise bir önceki yılın aynı dönemine göre %30,7 oranında artarak 177,4 milyar ABD Doları olmuştur.

Uluslararası Ticaret Merkezi (ITC) istatistiklerine göre Endonezya 2011 yılında 203, 4 milyar \$ toplam ihracatı ile dünya ihracatı içerisinde %1,16 paya sahiptir. Dünya ihracat sıralamasında ise 25. konumdadır. Toplam 96,8 milyar \$ ithalat ile Dünya ithalatındaki payı ise %1 düzeyinde olup, dünya ithalat sıralamasında 28. sıradadır.

İhracatında Başlıca Ürünler (milyon \$)

GTİP	ÜRÜN ADI	2012	2013	2014
	TOPLAM	190.032	182.552	176.292
'2701	Taşkömürü; taşkömüründen elde edilen briketler, topak vb. Katı yakıtlar	24.293	22.773	18.698
'1511	Palm yağı ve fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	17.602	15.839	17.465
'2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	20.520	18.129	17.180
'2709	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	12.293	10.205	9.528
'4001	Tabii kauçuk, balata, güta-perka, guayül vb tabii sakızlar	7.865	6.911	4.745
'8703	Otomobil, steysin vagonlar, yarış arabaları	2.264	2.116	2.642
'1513	Hindistan cevizi, palm çekirdeği/babassu yağları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	2.458	1.830	2.484
'4412	Kontrplaklar, kaplama panolar, benzeri kaplama ağaçlar	2.012	2.176	2.372
'3823	Sınai mono karboksilik yağ asitleri; rafinaj mahsulü asit yağları; sınai yağ alko	1.881	1.721	2.367
'2713	Petrol yağlarının/bitümenli minerallerden elde edilen yağların kalıntıları	2.379	2.674	2.310
'6403	Ayakkabı; yüzü deri, tabanı kauçuk, plastik, tabii, suni vb kösele	2.196	2.272	2.233
'2702	Linyit (siyah kehribar hariç)	1.878	1.742	2.121
'7113	Kıymetli metaller ve kaplamalarından mücevherci eşyası	157	177	2.115
'4802	Sıvanmamış kağıt ve karton (perfore edilmemiş kart ve şeritler)	2.077	1.843	1.913
'0306	#YOK	1.207	1.481	1.815
'4703	Sodali ve sülfatlı odun hamuru	1.545	1.841	1.718
'2603	Bakır cevherleri ve konsantreleri	2.595	3.007	1.684
'4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	1.704	1.652	1.628
'8708	Kara taşıtları için aksam, parçaları	1.477	1.418	1.620
'8443	Matbaacılığa mahsus baskı makineleri, yardımcı makineler	1.827	1.537	1.594

Kaynak: Trademap

Ülke 2012 yılında 1998 yılından beri ilk defa dış ticaret açığı vermiştir. Ülkenin 2012 yılı ticaret hacmi 381,7 milyar \$ olarak dış ticaret açığı ise 1,6 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. 2013 yılında da yine dış ticaret açığı verilmiş olup, ticaret açığı 4 milyar \$'dır. İthalat ve ihracatta petrol ve gaz önemli bir yer tutmaktadır. 2013 yılında ihracat 182, 5 milyar dolar iken ithalat 186,6 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 2013 yılı ticaret hacmi ise 369,1 milyar dolardır.

İthalatında Başlıca Ürünler (milyon \$)

GTİP	ÜRÜN ADI	2012	2013	2014
	TOPLAM	191.691	186.629	178.179
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	28.038	27.851	26.717
2709	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	10.803	13.586	13.072
8517	Telli telefon-telgraf için elektrikli cihazlar	5.113	5.291	4.855
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	3.082	3.113	3.025
8708	Kara taşıtları için aksam, parçaları	2.982	3.218	2.908
1001	Buğday ve mahlut	2.254	2.440	2.387
2304	Soya fasulyesi yağı üretiminden arta kalan küspe ve katı atıklar	1.828	1.927	2.195
8471	Otomatik bilgi işlem makineleri, üniteleri	2.299	2.444	2.107
7207	Demir/alaşimsız çelikten yarı mamuller	2.292	2.048	1.880
2902	Siklik hidrokarbonlar	1.491	1.667	1.645
8542	Elektronik entegre devreler	1.841	1.579	1.573
3902	Propilen ve diğer olefinlerin polimerleri (ilk şekillerde)	1.315	1.459	1.549
8703	Otomobil, steysin vagonlar, yarış arabaları	2.728	2.231	1.481
3901	Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	1.144	1.344	1.476
5201	Pamuk (kardesiz, taranmamış)	1.333	1.346	1.401
1701	Kamış/pancar şekeri ve kimyaca saf sakkaroz (katı halde)	1.662	1.731	1.329
2901	Asiklik hidrokarbonlar	1.451	1.228	1.327
8443	Matbaacılığa mahsus baskı makineleri, yardımcı makineler	1.257	1.148	1.235
7208	Demir/çelik sıcak hadde yassı mamulleri- genişlik 600mm. Fazla	1.879	1.610	1.219
8529	Radyo, televizyon, radar cihazları vb cihazların aksam ve parçaları	1.479	1.130	1.182

Kaynak: Trademap

3.2Başlıca Ülkeler İtibarı ile Dış Ticareti

3.2.1 İhracat (milyon \$)

Ülke Adı	2012	2013	2014
Toplam	190.032	182.552	176.292
Japonya	30.135	27.086	23.166
Çin	21.660	22.601	17.606
Singapur	17.135	16.686	16.807
ABD	14.910	15.741	16.560
Hindistan	12.496	13.031	12.249
G. Kore	15.050	11.422	10.621
Malezya	11.280	10.667	9.759
Tayvan	6.243	5.862	6.425
Tayland	6.635	6.062	5.830
Avustralya	4.905	4.370	5.033
Hollanda	4.664	4.106	3.985
Filipinler	3.708	3.817	3.888
Almanya	3.075	2.883	2.822
Hong Kong	2.634	2.693	2.778
B.A.E.	1.619	1.589	2.503
Vietnam	2.274	2.401	2.451
Italy	2.277	2.129	2.287
S.Arabistan	1.777	1.734	2.156
Pakistan	1.382	1.415	2.045
İspanya	2.069	1.810	

Kaynak: Trademap

3.2.2 İthalat (milyon \$)

Ülke Adı	2012	2013	2014
Toplam	191.691	186.629	178.179
ÇHC	29.387	29.849	30.624
Singapur	26.087	25.582	25.186
Japonya	22.768	19.285	17.008
G. Kore	11.970	11.593	11.847
Malezya	12.244	13.323	10.855
Tayland	11.437	10.703	9.781
ABD	11.614	9.082	8.188
Suudi Arabistan	5.199	6.526	6.516
Avustralya	5.298	5.038	5.648
Almanya	4.189	4.426	4.091
Hindistan	4.306	3.964	3.952
Tayvan	4.693	4.480	3.758
Vietnam	2.595	2.723	3.418
Nijerya	2.771	3.122	3.306
Brezilya	1.971	2.216	2.554
Azerbaycan	1.234	1.738	2.421
Kanada	1.811	2.067	1.860
Hong Kong	1.930	2.092	1.848
BAE	1.731	1.809	1.754
İtalya	1.524	1.696	1.723

Kaynak: Trademap

3.3.1 TÜRKİYE İLE TİCARET

3.3.2 Genel Durum

Yıl	İhracat (milyon \$)	İthalat (milyon \$)	Hacim	Denge
2000	30,5	231,4	261,9	-200,9
2001	32,4	202,2	234,7	-169,8
2002	28,5	327,0	355,6	-298,5
2003	47,0	450,4	497,3	-403,4
2004	54,1	623,4	677,5	-569,3
2005	80,8	750,2	831,0	-669,4
2006	84,9	1.031,3	1.116,3	-946,4
2007	173,7	1.359,9	1.533,7	-1.186,2
2008	284,4	1.408,9	1.693,3	-1.124,5
2009	250,6	1.017,9	1.268,5	-767,3
2010	250,8	1.476,7	1.727,4	-1.225,9
2011	308,0	1.931,7	2.239,7	-1.623,7
2012	243,7	1.795,8	2.039,5	-1.552,1
2013	231,0	1.989,6	2.220,7	-1.758,6
2014	227,6	2.043,8	2.271,4	-1.816,2
2015	207,1	1.638,2	1845,3	-1.431,1

Kaynak: TÜİK

Endonezya, Türkiye'nin de üyesi olduğu D-8 ülkeleri içindedir. D-8' in diğer üyeleri Bangladeş, İran, Malezya, Pakistan, Nijerya ve Mısır'dır. Bu organizasyon, üyelerinin sosyal ve ekonomik ilişkilerinin zenginleştirilmesine yeni bir boyut katmaktadır. D-8'in amacı, üye ülkeler arasındaki ticareti ve işbirliğini artırmaktır. Ülkemiz ile Endonezya arasındaki dış ticaret hacmi özellikle son yıllarda önemli oranda artış göstermiştir. İki ülke arasındaki dış ticarete ait değerler aşağıda gösterilmektedir.

Endonezya'ya İhracatımızda Başlıca Ürünler (Milyon ABD \$)

GTIP	GTIP Dörtlü Adı	2013	2014	2015
2401	YAPRAK TÛTÛN VE TÛTÛN DÖKÛNTÛLERİ	51,7	65,1	44,3
1108	NİŞASTALAR VE İNÛLİN	0,0	1,2	11,6
2840	BORATLAR; PEROKSİBORATLAR (PERBORATLAR)	5,9	11,4	11,5
8474	TOPRAK, TAŞ, METAL CEVHERİ VB. AYIKLAMA, ELEME, TASNİF, AYIRMA, YIKAMA, KIRMA, ÖĞÛTME, YOĞURMA, KALI	1,7	0,9	9,0
6802	YONTULMAYA VEYA İNŞAATA ELVERİŞLİ İŞLENMİŞ TAŞLAR (KAYAGAN TAŞI HARİÇ), MOZİK İÇİN KÛP ŞEKLİNDE TAŞL	7,0	9,1	8,7
1101	BUĞDAY UNU/MAHLUT UNU	22,2	19,2	8,6
2515	MERMER VE TRAVERTEN, EKOSİN, SU MERMERİ, KİREÇLİ TAŞLAR	8,7	5,6	8,4
8537	ELEKTRİK KONTROL, DAĞITIM TABLOLARI, PANOLAR, KONSOLLAR, KABİNLER, DİĞER MESNETLER VE SAYISAL KONTRO	0,6	2,2	8,2
5702	DOKUNMUŞ HALILAR VE DOKUMAYA ELVERİŞLİ MADDELERDEN DİĞER YER KAPLAMALARI	6,5	5,4	4,3
5211	PAMUKLU MENSUCAT (PAMUK ORANI < % 85 OLAN SENTETİK VEYA SUNİ LİFLERLE KARIŞTIRILMIŞ OLUP M2. AĞIRLIĞ	3,0	3,3	4,1
5402	SENTETİK FİLAMENT İPLİKLERİ (DİKİŞ İPLİĞİ HARİÇ) (PERAKENDE OLARAK SATILACAK HALE GETİRİLMEMİŞ)	2,0	5,2	3,8
8481	BORULAR, KAZANLAR, TANKLAR, DEPOLAR VE BENZERİ DİĞER KAPLAR İÇİN MUSLUKLAR, VALFLER (VANALAR) VE BEN	0,2	1,9	2,9
8504	ELEKTRİK TRANSFORMATÖRLERİ, STATİK KONVERTÖRLER (ÖRNEĞİN; REDRESÖRLER) VE ENDÛKTÖRLER	1,4	1,3	2,7
5515	SENTETİK DEVAMSIZ LİFLERDEN DİĞER DOKUNMUŞ MENSUCAT	1,2	2,6	2,3
8462	METALLERİ DÖVME, ÇEKİÇLEME, KALIPTA DÖVME, KESME, TASLAK ÇIKARTMA, ŞATAFATLAMA, KARBÛRLERİ İŞLEMEYE MAH	3,1	1,0	2,1
8450	EV VEYA ÇAMAŞIRHANE TİPİ YIKAMA MAKİNALARI (YIKAMA VE KURUTMA TERTİBATI BİR ARADA OLANLAR DAHİL)	2,8	3,5	2,0
0805	TURUNÇGİLLER (TAZE/KURUTULMUŞ)	0,1	0,5	2,0
8708	KARAYOLU TAŞITLARI İÇİN AKSAM, PARÇA VE AKSESUARLAR	1,4	1,8	2,0
5516	SUNİ DEVAMSIZ LİFLERDEN DOKUNMUŞ MENSUCAT	0,1	0,6	1,7
2102	MAYALAR VE CANSIZ DİĞER TEK HÛCRELİ MİKROORGANİZMALAR	1,8	2,8	1,6
	Toplam	231,0	227,6	207,1

Kaynak: TÜİK

Endonezya'dan İthalatımızda Başlıca Ürünler (Milyon ABD\$)

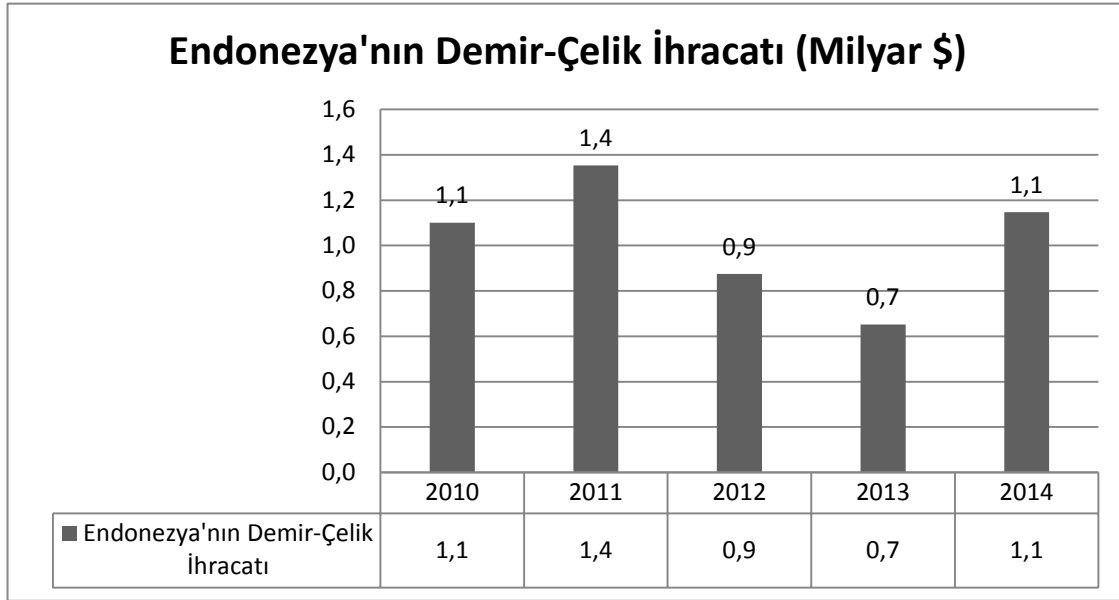
GTIP	GTIP Dörtlü Adı	2013	2014	2015
5407	SENTETİK FİLAMENT İPLİKLERİNDEN DOKUNMUŞ MENSUCAT	203,0	213,6	166,5
5509	SENTETİK DEVAMSIZ LİFDEN İPLİK (DİKİŞ İPLİĞİ HARİÇ) (TOPTAN)	58,3	130,6	138,0
4001	TABİİ KAUCUK, BALATA, GÜTA-PERKA, GUAYÜL, ÇIKIL (CHICLE) VB. TABİİ SAKIZLAR	187,6	161,2	117,6
5504	SUNİ DEVAMSIZ LİFLER (İŞLEM GÖRMEMİŞ)	90,8	85,0	97,5
5402	SENTETİK FİLAMENT İPLİKLERİ (DİKİŞ İPLİĞİ HARİÇ) (PERAKENDE OLARAK SATILACAK HALE GETİRİLMEMİŞ)	91,6	97,8	88,4
1511	PALM YAĞI VE FRAKSİYONLARI (KİMYASAL OLARAK DEĞİŞTİRİLMEMİŞ)	323,0	318,1	83,9
5516	SUNİ DEVAMSIZ LİFLERDEN DOKUNMUŞ MENSUCAT	73,8	71,8	76,2
5510	SUNİ DEVAMSIZ LİFDEN İPLİKLER (DİKİŞ İPLİĞİ HARİÇ)	65,2	67,0	73,6
4802	SIVANMAMIŞ KAĞIT VE KARTON VE HER BOYUTTA PERFORE EDİLMEMİŞ DELİKLİ KART VE DELİKLİ ŞERİT KAĞIT	45,3	26,0	41,8
1513	HİNDİSTAN CEVİZİ, PALM ÇEKİRDEĞİ, BABASSU YAĞLARI VE BUNLARIN FRAKSİYONLARI (KİMYASAL OLARAK DEĞİŞTİRİLMEMİŞ)	57,9	71,8	38,9
3823	SINAI MONO KARBOKSİLİK YAĞ ASİTLERİ, RAFİNAJ MAHSULÜ ASİT YAĞLARI, SINAI YAĞ ALKOLLERİ	41,0	49,1	33,2
8001	İŞLENMEMİŞ KALAY	26,4	36,6	31,1
6403	DIŞ TABANI KAUCUKTAN, PLASTİK MADDEDEN, TABİİ VEYA TERKİP YOLUYLA ELDE EDİLEN KÖSELEDEN VE YÜZÜ DERİ	43,4	35,1	26,9
2701	TAŞKÖMÜRÜ; TAŞKÖMÜRÜNDEN ELDE EDİLEN BRİKETLER, TOPAK VB. KATI YAKITLAR	21,8	-	25,4
6404	DIŞ TABANI KAUCUK, PLASTİK, TABİİ VEYA TERKİP YOLUYLA ELDE EDİLEN KÖSELE VE YÜZÜ DOKUMAYA ELVERİŞLİ	31,7	32,3	24,3
4703	SODALI VEYA SÜLFATLI KİMYASAL ODUN HAMURU	14,4	3,4	23,0
8516	ELEKTRİKLİ SU ISITICILARI, ELEKTROTERMİK CİHAZLAR, ORTAM ISITICILARI, SAÇ VE EL KURUTUCULARI, ÜTÜLER	23,3	19,2	21,3
8429	BULDOZERLER, GREYDERLER, TOPRAK TESVİYE MAKİNALARI, SKREYPERLER, MEKANİK KÜREYİCİLER, EKSKAVATÖRLER,	25,3	10,7	18,5
1516	HAYVANSAL VE BİTKİSEL YAĞLAR VE BUNLARIN FRAKSİYONLARI	24,9	33,1	18,3
5513	SENTETİK DEVAMSIZ LİFLERDEN DOKUNMUŞ MENSUCAT (LİF ORANI <= 85, M2 .AĞIRLIĞI <=170 GR, SADECE PAMUK	33,8	29,8	18,3
Toplam		1.989,7	2.043,5	1.638,2

Kaynak: TÜİK

İki Ülke Arasındaki Ticaretin Altyapısını Düzenleyen Anlaşma ve Protokoller		
Kaynak: Ekonomi Bakanlığı		
Anlaşma Adı	İmza Tarihi	RG Tarih ve No'su
Ticaret Anlaşması	14/09/1959	29/09/1964, 11819
Ekonomik ve Teknik İşbirliği Anlaşması	18/12/1982	19/06/1983, 18082
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması	25/02/1997	10/05/1998, 23338
Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması	25/02/1997	15/02/2000, 23965
VII. Dönem KEK Protokolü	18/09/2008	19/01/2009, 27115

3.4.1 Endonezya'nın Demir Çelik Dış Ticareti

Endonezya'nın 2010 yılında demir çelik ihracatı 1,1 milyar \$ iken, 2013 yılında 652 milyon \$, 2014 yılında ise 1,1 milyar \$ değerinde gerçekleşmiştir.

Kaynak: Trademap

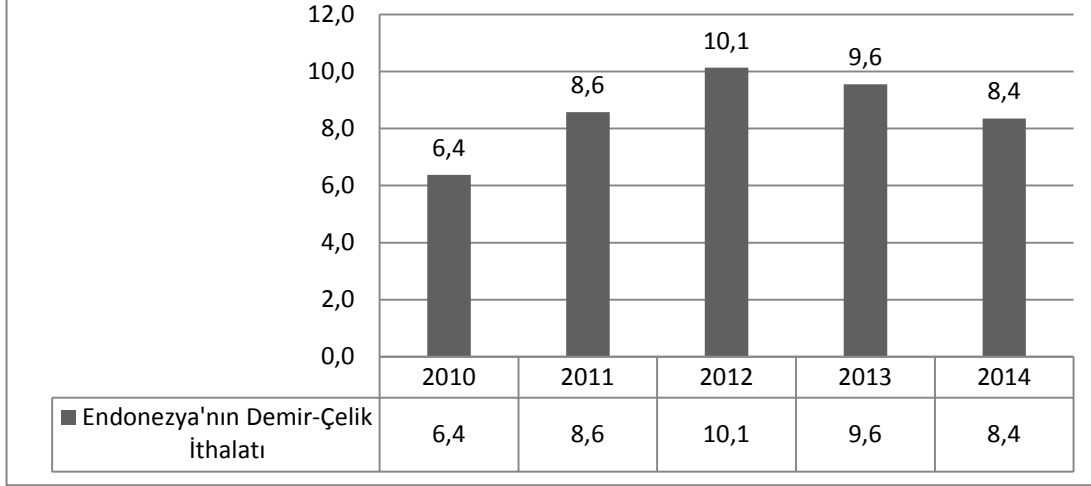
Endonezya'nın demir çelik sektöründe en fazla ihracat yaptığı ülke 197,8 milyon \$ ile G.Kore'dir. G.Kore'nin ardından Hollanda, Tayvan, Malezya ve Hindistan gelmektedir.

ENDONEZYA'NIN DEMİR ÇELİK İHRACATI (Bin \$)					
	2010	2011	2012	2013	2014
DÜNYA TOPLAMI	1.101.496	1.352.730	875.128	652.441	1.148.078
G.Kore	156.226	248.596	149.225	116.142	197.767
Hollanda	168.213	282.669	225.617	141.643	131.550
Tayvan	15.385	18.839	23.255	43.692	127.307
Malezya	80.096	95.071	41.185	49.122	118.568
Hindistan	18.561	15.084	12.885	23.161	102.249
Tayland	14.601	24.615	25.305	24.649	91.442
Singapur	138.993	147.759	76.915	49.883	58.519
Çin	24.321	13.730	15.911	6.488	51.567
Japonya	25.953	42.731	34.542	35.411	47.889
Avustralya	54.365	70.433	68.075	48.888	42.354
BAE	16.265	18.712	5.586	2.285	24.571
ABD	14.010	12.468	16.669	10.524	20.162
Vietnam	56.419	67.457	36.363	13.129	16.193
Suudi Arabistan	5.420	9.203	711	310	15.542
Brezilya	4.385	21.663	14.378	4.961	14.444
Meksika	814	2.781	1.977	1.448	11.362
Almanya	7.597	8.025	8.581	5.283	10.280
Yeni Zelanda	7.116	9.897	7.609	6.418	7.591
Bangladeş	16.916	16.020	14.265	6.222	7.249
Filipinler	10.916	17.172	8.317	4.567	7.004

Kaynak: Trademap

Endonezya 2010 yılında 6,4 milyar \$ değerinde demir-çelik ithal ederken, 2013'te bu rakam 9,6 milyar \$'a çıkmış, 2014 yılında ise %12'lik bir gerilemeyle 8,4 milyar \$'lık ithalat gerçekleşmiştir. Söz konusu rakamlar açıkça Endonezya'nın demir-çelik sektöründe net ithalatçı olduğunu ortaya koymaktadır.

Endonezya'nın Demir-Çelik İthalatı (Milyar \$)

Kaynak: Trademap

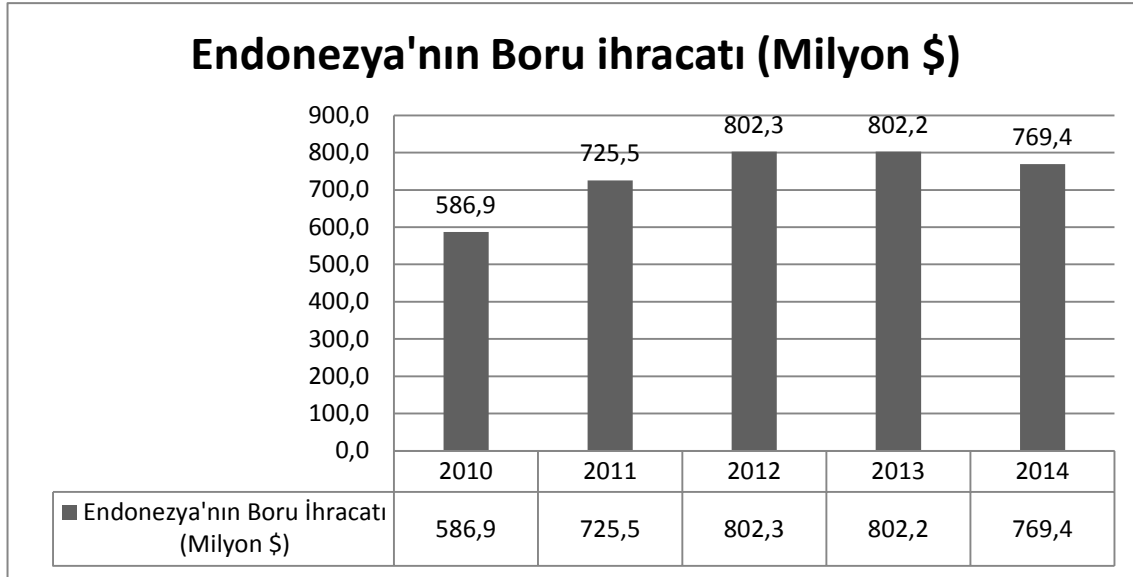
Endonezya'nın 2014 yılında en fazla demir-çelik yapığı ülke Çin olmuştur. Onu sırasıyla Japonya, Kore, Rusya Federasyonu ve Çin Tayvan izlemiştir.

ENDONEZYA'NIN DEMİR ÇELİK İTHALATI (Bin \$)					
	2010	2011	2012	2013	2014
DÜNYA TOPLAMI	6.371.546	8.580.546	10.138.892	9.553.612	8.354.424
Çin	690.386	989.967	1.305.687	1.415.625	1.809.469
Japonya	1.574.528	1.934.394	2.136.788	2.108.744	1.775.746
Kore	574.973	1.052.276	1.342.490	1.264.343	1.169.138
Rusya Fed.	449.123	524.307	1.130.000	981.217	660.050
Çin Tayvanı	424.977	558.390	666.876	689.246	511.952
Singapur	371.966	511.084	540.002	473.474	406.486
Vietnam	126.737	213.585	306.359	317.662	356.112
Hindistan	152.857	217.592	187.028	198.289	249.127
Malezya	218.287	308.581	432.377	298.531	206.837
Ukrayna	527.938	629.401	612.054	435.345	184.819
Brezilya	272.480	204.703	260.540	181.623	183.657
Avustralya	169.232	154.969	237.611	201.946	169.496
ABD	178.844	161.047	196.609	244.356	147.672
Tayland	114.874	145.437	136.101	151.821	116.496
Güney Afrika	57.768	153.011	72.621	33.478	91.894
Honkong	14.229	16.852	18.941	58.578	69.158
Filipinler	56.695	53.368	16.909	16.377	24.851
İngiltere	66.834	144.647	68.477	53.276	23.343
Almanya	37.227	48.784	54.129	47.017	22.060
Meksika	109	22.539	18.383	126.161	19.032

Kaynak: Trademap

3.4.2 Endonezya'nın Boru Dış Ticareti

Endonezya'nın boru sektöründeki son 4 yıllık ihracatına bakıldığında; 2010 yılında 586,9 milyon \$ olan ihracatın 2014 yılında 769,4 milyon \$'a ulaştığı göze çarpmaktadır.

Kaynak: Trademap

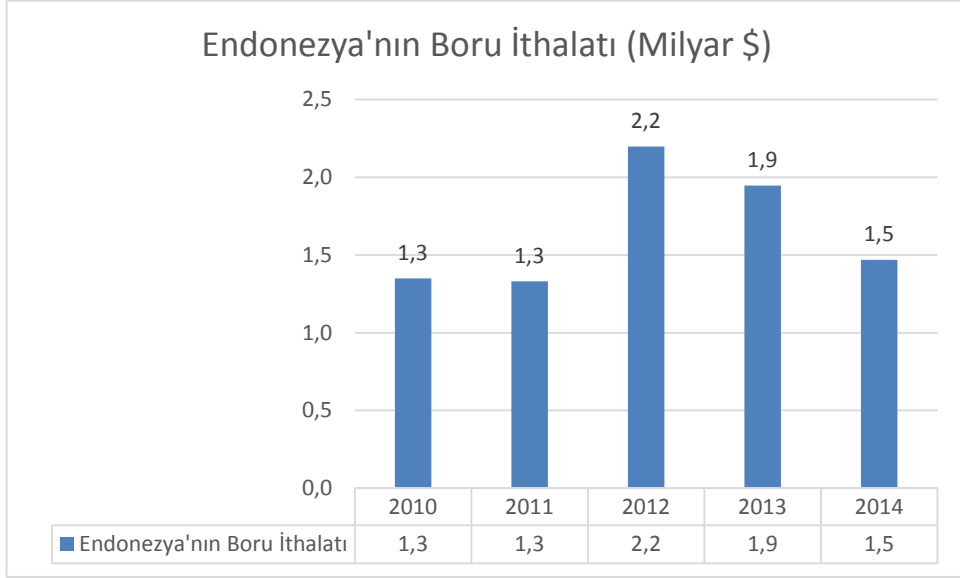
2014 yılında Endonezya'nın boru ihracatında ilk sırayı 308,7 milyon \$ ile Avustralya almaktadır. Onu sırasıyla Singapur, BAE, Tayland ve S.Arabistan izlemiştir.

ENDONEZYA'NIN BORU İHRACATI (Bin \$)					
	2010	2011	2012	2013	2014
DÜNYA TOPLAMI	586.859	725.527	802.323	802.246	769.352
Avustralya	101.323	116.103	63.312	119.073	308.694
Singapur	211.269	155.554	191.690	161.475	124.451
BAE	2.902	5.282	32.587	37.342	91.695
Tayland	6.257	18.208	9.519	34.229	36.193
S.Arabistan	2.159	7.162	5.330	18.958	34.375
Malezya	19.741	17.129	97.664	123.136	23.321
Kuveyt	385	6.799	5.080	8.390	21.173
Danimarka	0	0	1.302	6.956	9.755
Kanada	6.761	2.416	7.851	19.034	9.163
Norveç	25	3	8.684	7.775	8.478
Angola	39.536	915	3.459	20.660	7.553
Ekvador	0	13.262	24.239	0	7.094
Japonya	23.825	8.233	8.767	7.236	6.626
Hindistan	6.758	5.560	11.458	21.941	6.387
ABD	8.250	77.894	43.122	10.196	6.311
Vietnam	8.332	17.586	35.201	11.501	6.127

Papua Yeni Gine	47.534	168.545	12.908	5.004	5.784
Türkiye	34	3.560	690	9.447	5.297
Romanya	900	0	0	0	4.909
Hollanda	403	744	540	3.202	3.947

Kaynak: Trademap

Endonezya'nın boru ithalatı 2010 yılında 1,3 milyar \$ iken, 2015 yılında bu rakam 1,5 milyar \$'a yükselmiştir.

Kaynak: Trademap

Endonezya'nın boru ithalatındaki en önemli ülkeler Çin, Japonya, Singapur, İspanya ve G.Kore'dir.

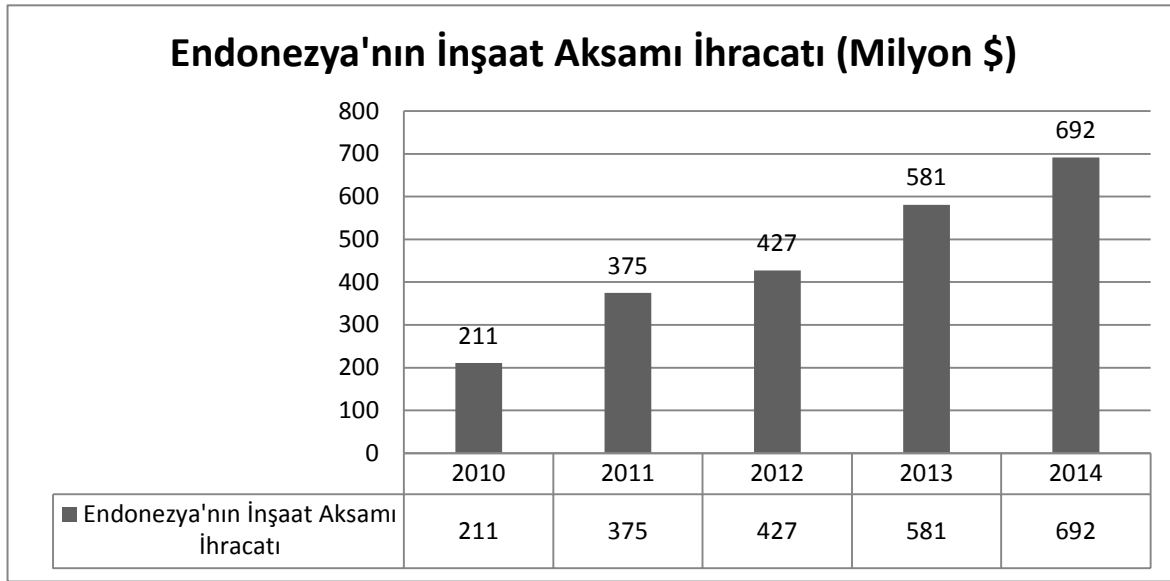
ENDONEZYA'NIN BORU İTHALATI (Bin \$)					
	2010	2011	2012	2013	2014
DÜNYA TOPLAMI	1.348.395	1.331.190	2.197.985	1.946.206	1.469.322
Çin	338.818	353.565	537.610	448.216	387.208
Japonya	401.862	308.365	699.236	327.171	278.890
Singapur	183.509	106.011	166.985	135.399	153.453
İspanya	1.873	6.017	37.502	46.740	98.682
G.Kore	72.717	68.230	131.862	98.777	87.005
Almanya	98.130	35.548	38.640	479.306	76.953
Malezya	18.349	21.493	38.142	15.678	72.721
İtalya	46.389	63.319	72.492	49.585	64.596
Avustralya	23.132	9.202	21.004	15.173	33.149
ABD	18.807	24.401	45.901	46.543	26.785
Tayland	24.619	21.624	21.603	47.517	25.902
Çin Tayvanı	25.306	28.159	35.556	29.636	24.932
Arjantin	10.589	46.729	82.421	20.882	18.753
Fransa	50.849	90.437	54.570	90.783	17.652
Vietnam	1.323	4.465	14.716	31.915	15.847

Meksika	769	5.789	2.134	4.735	15.632
S.Arabistan	95	49	251	52	14.516
Brezilya	780	1.677	2.150	7.127	9.388
Hindistan	7.399	89.865	135.478	10.708	8.672
BAE	1.728	1.059	2.644	5.594	7.158

Kaynak: Trademap

3.4.3 Endonezya'nın İnşaat Aksamları Dış Ticareti

Endonezya inşaat aksamı ihracatı 2010 yılında 211 milyon \$ iken, 2014 yılında bu rakam 692 milyon \$'a yükselmiştir.

Kaynak: Trademap

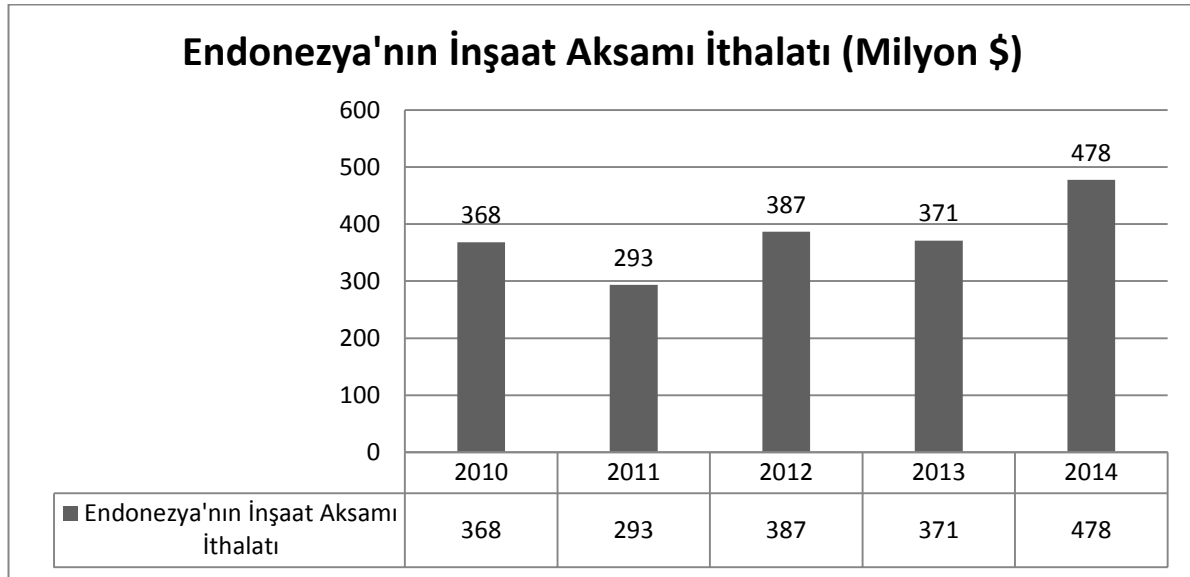
Endonezya'nın inşaat aksamı ihracatındaki en önemli ülkeler Avustralya, ABD, Singapur, Japonya ve Şili'dir. Türkiye 1,4 milyon \$ ile 16. sırada yer almıştır.

ENDONEZYA'NIN İNŞAAT AKSAMINI İHRACATI (Bin \$)					
	2010	2011	2012	2013	2014
DÜNYA TOPLAMI	210.858	374.904	427.400	580.851	691.507
Avustralya	34.101	52.910	125.136	342.264	455.512
ABD	30.709	10.519	50.212	370	76.078
Singapur	38.079	78.161	117.857	98.532	42.937
Japonya	31.736	18.702	19.644	21.205	27.726
Şili	0	0	0	0	19.160
Malezya	4.493	14.542	12.725	40.485	14.768
Uruguay	0	0	0	5.334	10.567
Çin	39.490	5.962	754	7.729	10.388

Brunei	10	0	768	7.241	7.154
Hindistan	7.731	26.109	25.119	3.167	4.514
Kolombiya	0	0	0	0	3.653
Hollanda	71	430	24	1.400	3.270
Kore	26	1.599	5.711	1.403	2.781
Papua Yeni Gine	1.063	8.725	24.932	2	1.545
Tayland	2.678	126.090	13.652	5.917	1.498
Türkiye	45	0	0	71	1.391
Norveç	1.624	16	1.585	0	1.317
Çin Tayvanı	20	98	0	84	1.307
Vietnam	1.316	10.742	1.173	20.621	1.008
Myanmar	677	1.261	3.019	4.078	836

Kaynak: Trademap

2010 yılında 368 milyon \$ olan Endonezya'nın inşaat aksamı ithalatı, 2014 yılında 478 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir.

Kaynak: Trademap

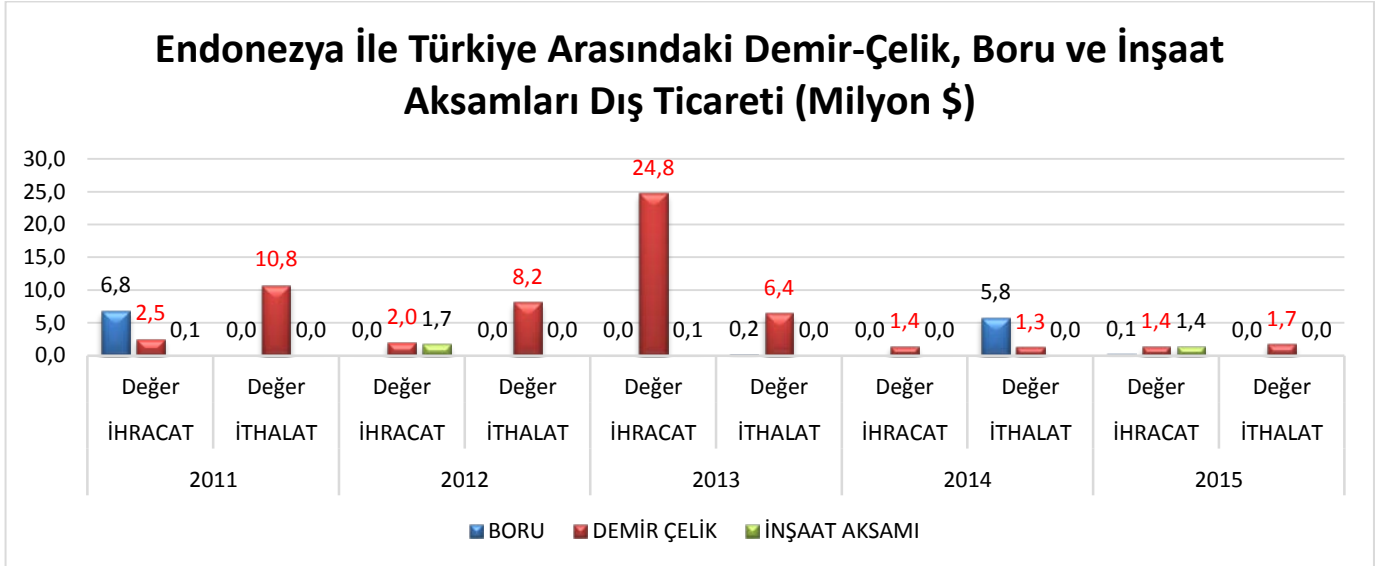
Endonezya'nın inşaat aksamları ithalatında Çin 333 milyon \$ ile birinci sıradadır. Onu sırasıyla Malezya, İspanya, Singapur ve Avustralya takip etmektedir.

ENDONEZYA'NIN İNŞAAT AKSAMI İTHALATI (Bin \$)					
	2010	2011	2012	2013	2014
DÜNYA TOPLAMI	368.427	293.247	386.537	371.064	477.695
Çin	192.528	138.440	204.358	187.479	333.107
Malezya	23.743	22.816	32.778	28.437	30.346
İspanya	1.517	3.573	2.626	491	29.191

Singapur	39.397	45.245	23.499	37.562	25.336
Avustralya	22.436	17.187	16.855	14.524	11.642
S.Arabistan	0	5.923	0	27	9.826
Almanya	527	1.666	18.257	8.504	5.332
Japonya	52.095	10.160	5.779	4.347	4.620
Kore	5.530	10.669	27.515	59.343	3.886
Vietnam	170	54	182	3.573	3.809
Indonesia	197	75	626	1.450	3.577
Hindistan	87	2.204	2.638	2.817	2.922
ABD	15.319	3.750	39.211	3.023	2.457
Finlandiya	2	430	13	0	2.301
Kanada	171	270	231	511	2.080
Tayland	8.085	330	1.342	4.042	1.400
Tayvan	2.015	1.013	449	440	1.090
İtalya	103	979	610	2.134	977
Hollanda	175	1.684	307	2.399	934
BAE	1	497	127	6.320	487

Kaynak: Trademap

3.4.5 Endonezya'nın Türkiye ile Demir Çelik, Boru ve İnşaat Aksamları Dış Ticareti

Özellikle 2013 yılında yüksek değerlere ulaşan Türkiye'nin Endonezya'ya demir-çelik ihracatının son yıllarda gözle görülür oranda düştüğü görülmektedir. Demir-çelik ve inşaat aksamı sektöründe Türkiye'nin Endonezya'ya olan ihracatında küçük değerlerle bile olsa hareketlenme görülmekte olup, demir çelik sektöründe en büyük artış 2013 yılında 24,8 milyon \$ ihracat ile kayıtlara geçmiştir. Boru sektöründe ise 2011 yılında 6,8 milyon dolar

ihracat gerçekleştirilmiş iken 2015 yılında neredeyse hiç ihracat yapılmamıştır. Bununla beraber Türkiye'nin Endonezya'dan inşaat aksamı sektöründe neredeyse hiç ithalatı bulunmamaktadır.

Endonezya İle Türkiye Arasındaki Demir-Çelik, Boru ve İnşaat Aksamları Dış Ticareti (Milyon \$)										
Ülke Adı	2011		2012		2013		2014		2015	
	İHRACAT Değer	İTHALAT Değer	İHRACAT Değer	İTHALAT Değer	İHRACAT Değer	İTHALAT Değer	İHRACAT Değer	İTHALAT Değer	İHRACAT Değer	İTHALAT Değer
BORU	6,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	5,8	0,1	0,0
DEMİR ÇELİK	2,5	10,8	2,0	8,2	24,8	6,4	1,4	1,3	1,4	1,7
İNŞAAT AKSAMI	0,1	0,0	1,7	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	1,4	0,0

4. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE VERGİLER

4.1 Dış Ticaret Politikası

Dünya Ticaret Örgütü'ne 1995 yılında üye olan Endonezya, ithalatta ASEAN ülkeleri ve ASEAN ülkeleri dışı ülkeler için ayrı gümrük tarife oranları uygulamaktadır. Endonezya'nın ortalama tarife bağlama oranı 2008 yılında %37'dir. Buna karşın uygulamada vergiler ortalama %7-8 civarındadır.

4.2 İthalat Rejimi

Endonezya hükümeti ithalat kısıtlamalarını ve özel lisansa tabi ürünlerin sayısını azaltmayı sürdürmektedir. 1990 yılında 1112 olan ithalat lisansı kısıtlamasına tabi olan ürünlerin sayısı şu anda 141'e inmiştir. Alkollü içecekler, yağlayıcılar, patlayıcılar ve bazı tehlikeli kimyasal bileşimler ve diğer bazı maddeler ithalat lisansı uygulamasına tabidir.

Mart 2002'de Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Özel İthalatçı Kimlik Kod Numarası (NPIK) üzerine bir karar yayınlamıştır. Bu karar ithalatçıların bazı ürünlerde mallarını limandan çekebilmeleri için özel bir ithalatçı kimlik kartı almalarını zorunlu kılmaktadır. Bu ürünler mısır, pirinç, soya fasülyesi, şeker, tekstil ve ilgili ürünler, ayakkabı, elektronik ürünler ve oyuncaklardır.

23 Ekim 2002 tarihinde Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tekstil ithalat anlaşmalarını ilgilendiren bir karar çıkartmıştır. Bu karara göre sadece üretim tesislerine sahip ve üretim aşamasında kullanılmak üzere elbise ve mobilya gibi nihai ürünler için girdi olarak kumaş ithalatı yapan firmalar ithalat lisansı alabilmektedir.

İthalat Belgeleri

Hükümet ithal edilen ürünlerin çoğunda şu belgeleri aramaktadır:

- Ticari fatura,
- Menşe şahadetnamesi,
- Konşimento,
- Tek Acenta Onay Belgesi

- Ağırlık Notu
- Paketleme Listesi
- Ürüne özel diğer belgeler.

Bu belgeler dışında ithalatçıların hazırlamaları gereken birtakım belgeler de vardır ama bu belgeler ile ihracatçı firmaların ilgisi yoktur.

Nisan 1997’de yürürlüğe giren Gümrük Yasası ile ithalatçılar Gümrük dairelerini bilgilendirmek amacıyla ithalat belgelerini ilk önce standart olarak hazırlanmış olan bilgisayar disketinde ilgili daireye vermek durumundadır. İthal edilen malların incelenmesi, söz konusu mallar ithalatçının deposuna geldikten sonra da yapılabilmektedir. Genellikle bu süreçte gerekli olan işlemlerle Endonezyalı ithalatçılar ilgilenmektedirler.

4.3 Diğer Engeller

Endonezya’nın orman ürünleri sektörü yoğun bir şekilde korunmaktadır. Çimento, gübre ve doğal gaz alanında faaliyet gösteren bazı firmalar lisans sahibi olmaları nedeniyle çeşitli avantajlardan faydalanabilmekte, haksız bir rekabet gücü elde etmektedirler.

4.4 Tarifeler ve Diğer Vergiler

Her ne kadar bazı malların ithalatı yasaklanmış veya kotalar ile sınırlanmış olsa da Endonezya göreceli olarak açık bir ekonomiye sahiptir. Bazı malların ithalatını ise sadece yetkiye sahip ithalatçılar gerçekleştirebilmektedir. Endonezya, ithalatı düzenlemek amacıyla ithal edilecek ürüne duyulan ihtiyaç ve niteliklerine göre değişen gümrük tarifeleri ve sürşarjlar uygulamaktadır.

Endonezya hükümeti Ocak 2004’te yeni bir gümrük tarife indirim programını duyurmuştur. Bu yeni programa göre tarifeleri “ASEAN Dışı Tarifeler” ve “ASEAN Tarifeleri” olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Otomotiv ürünleri ve alkol gibi hassas ürünler dışındaki ürünlerin çoğunda ASEAN dışı tarifeler %0, %5 ve %10 oranlarına düşmüştür. ASEAN tarifeleri ise çoğunlukla %0, %2,5 ve %5 olarak uygulanmaktadır.

Hükümet, ithal edilen ve iç piyasada üretilen tüm mallarda %10 oranında bir katma değer vergisi ve lüks mallara %10 ila %75 arasında değişen oranlarda satış vergisi uygulamaktadır.

1986’dan beri yerli ihracatçıların gerekli girdileri rekabet edebilir fiyatlar ile ithal edebilmelerini sağlamak için sermaye malları ve ara malların ithalatını aşamalı olarak kolaylaştırmıştır. Öte yandan Endonezya’nın ASEAN çerçevesindeki yükümlülüklerini yerine getirmesini sağlamak amacıyla tarifelerin düşürülmesi süreci de devam etmektedir.

İthal malları için tüm bu vergiler ithal noktalarında tahsil edilmekte ve ithalat vergileri de dahil olmak üzere ürünün değerine göre hesaplanmaktadır.

İthalat, ihracat ve dağıtım sektöründe çoğunlukla Endonezyalılar faaliyet göstermektedir fakat doğrudan yatırım yapan yabancı firmalar da özel bir lisansla ülkede faaliyette bulunabilmektedir. Bir kaç istisna dışında özel şirketler tarafından gerçekleştirilen ithalatlarda akreditif gerekmektedir.

Endonezya'nın gümrük vergilerine Endonezya Gümrük İdaresi'nin web sitesinden (<http://www.beacukai.go.id/wwwbcgoid/index.html?page=apps/browse-tarif-dan-lartas.html>) ulaşılabilmektedir.

4.5 Tarife Dışı Engeller

Suharto döneminde buğday, pirinç, şeker, soya fasulyesi gibi gıda ürünleri sadece devlet kuruluşu olan Milli Lojistik Ajansı (BULOG) tarafından ithal edilmekteydi. Bulog'un bu yetkileri azaltılarak bazı özel firmalara da ithalat izni verilmeye başlanmıştır.

Endonezya hükümeti et ve tavukçuluk ürünlerinde "İthalatçı Tavsiye Mektubu" uygulaması ile miktar kısıtlaması yapmaktadır. Bu belgenin onaylanması aşamasında Endonezya hükümeti keyfi olarak ithalat miktarında değişiklik yapabilmektedir. Bu durum da bu belgenin miktar kısıtlaması olarak kullanılması hakkındaki kaygıları artırmaktadır.

Pirinç ithalatı Şubat 2004 tarihinden itibaren yasaklanmıştır. O tarihten bu yana yalnızca iki kere Bulog'a ithalat izni verilmiştir. Tuz ithalatında da zaman zaman yasaklamalar olabilmektedir. Düzenlemeye göre tuz ithalatçısı firmalar tescil edilmelidir ve ham maddenin yarısını yerel kaynaklardan karşılamalıdır. Eylül 2004 Ticaret Bakanlığı kararına göre şeker ithalatını toplam beş firma yapabilmektedir.

Şarap ve damıtılmış içkilerin ithalatına miktar kısıtlaması uygulaması vardır. %40-150 gümrük vergisi, %10 KDV ve %40-75 lüks vergisinin yanısıra bu ürünlerin ithalatı devlete ait bir işletme ile sınırlandırılmıştır. Ocak 2010'da alınan bir karar ile alkollü içecek ithalatçısı olarak tescil edilmiş firmaların da ithalat yapmasına izin verilmiştir.

Endonezyalı ithalatçılar gıda ürünlerinde ürünün helal olmasına dikkat etmektedir ve bazı ürünlerde helal sertifikası istemektedir.

İthalatta gümrük vergilerinin hesaplanmasında asgari birim fiyat uygulaması vardır. Bu uygulamadaki belirsizlikler engel oluşturmaktadır.

4.6 Ürün Standartları ile İlgili Uygulamalar

Endonezya'da uygulanan standartların uluslararası normlara göre daha esnek olması nedeniyle bunlar ithalat açısından fazla bir engel yaratmamaktadır. Çoğu zorunlu olmayan standartlar Ulusal Standartlar Konseyi tarafından denetlenmektedir. Bu konuda izlenen politika olabildiğince uluslararası standartların yurtiçinde üretilen ya da ithal edilen ürünlere tatbik edilmesi şeklindedir.

Endonezya'ya ithal edilecek ilaç ürünlerinin ve kozmetiklerin Sağlık Bakanlığı'na bağlı Ulusal İlaç ve Gıda Kontrol Kurumu'na tescil edilmesi gerekmektedir. Bu tescil işlemini yapması gerekenler yerli ilaç firmaları ve yetkili ilaç toptancılarıdır.

Endonezya'ya ithal edilecek gıda ürünlerinin Sağlık Bakanlığı'na bağlı Ulusal İlaç ve Gıda Kontrol Kurumu'na tescil edilmesi gerekmektedir. Bu kurumdan alınacak olan "Gıda Tescil Belgesi" ürünlerin Endonezya'ya girmesini sağlamaktadır. Süt ürünleri, et, balık, meyve, sebze, su ve tahıl ürünleri ithalatında "Gıda İşinleme Sertifikası" alınması gerekmektedir. Bunun yanında buğday ununun Endonezya standartlarına uygunluğunun kanıtlanması için bir sertifikasyon süreci vardır. Bu sürecin sonunda "Buğday Unu Uyum Sertifikası" alınarak ithalat yapılabilir.

Endonezya'ya ithal edilecek tüm tüketim mallarının etiketinin Endonezya dilinde yapılması şarttır. Etiketle diğer diller de kullanılabilir fakat etiketin asıl parçasının Endonezya dilinde olması gerekmektedir.

5.DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR

5.1 Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü

Ülkeye yabancı sermaye girişinde son yıllarda artış gözlenmektedir. Gerek portfolyo gerekse doğrudan yabancı sermaye yatırımlarında artış bulunmaktadır. 2007 yılında doğrudan yabancı sermaye yatırımlarını teşvik amacıyla yeni yasa uygulamaya konmuştur. Yeni yasa, yabancılara yerli yatırımcıyla eşit muamele, ulusallaştırmaya karşı koruma, serbest sermaye transferleri, anlaşmazlıklarda uluslararası uzlaşmaya gitme, minimum sermaye miktarı olmaması, belirli tip yatırımlarda vergi teşviki gibi yenilikler getirmiştir. Ancak mevcut altyapı, yasal sistemdeki belirsizlikler, uygulama farklılıkları yabancı yatırımlar önündeki en büyük engellerdir.

Ülkeye yapılan yatırımların önemli bölümü Jakarta' ya yönelmektedir.

36/2010 sayılı Devlet Başkanlığı Kararnamesi ile negatif yatırım listesi yürürlüğe girmiştir. Yayımlanan en son negatif yatırım listesine göre aralarında jeotermal enerji (en fazla %90 yabancı sermaye), şeker (en fazla %95 yabancı sermaye) temel gıda ürünleri tarımı (en fazla %49 yabancı sermaye), film hizmetleri (en fazla %49 yabancı sermaye) yeni yatırım konuları yabancı sermayeye açılmıştır. 23/2010 sayılı Devlet Başkanlığı Kararnamesi ile Maden Kanunu kapsamında firmaların madencilik faaliyetine başladıktan 5 yıl sonra yabancı hisselerin yatırımı terk etmesi gerektiğine ilişkin uygulama, yabancı hisselerin sadece %20'sinin terk etmesi şeklinde değiştirilmiştir.

5.2 Ülkedeki Serbest Bölgeler (Özel Ekonomik Bölgeler)

Hükümet yasalar yoluyla Batam, Bintan ve Karimun adalarının serbest ticaret ve serbest liman bölgeleri olmasını kararlaştırmıştır. Bu bölgeler Riau Adaları Bölge Valisi başkanlığındaki bölge yönetimince yönetilmektedir. Her bölge ayrıca oluşturulan bölge idarelerince işletilmektedir.

Batam, Bintan ve Karimun Adaları 2007 yılında çıkan yasa ile 70 yıl süre ile serbest bölge ilan edilmiştir. Batam adası ile birlikte Tonton, Setokok, Nipah, Rempang, Galang ve Yeni Galang adaları da bölge kapsamına alınmıştır. Bu üç bölge de Singapur'dan feribotla 30 dakika uzaklıktadır.

Düzenlemelere göre bu bölgelerde çalışan firmalar KDV, ithal vergileri, lüks mallar üzerindeki satış vergisinden muaftır. Düzenlemelere göre, ihracat ve ithalat Batam adasındaki Batu Ampar, Kabil and Sekupang, Bintan adasındaki Loban ve Karimun adasındaki Parit Rompak limanlarından gerçekleştirilebilecektir. Bu limanlar dışında yapılacak ticaret yasal kabul edilmeyecektir.

Batam adasındaki temel faaliyetler elektronik, imalat sanayi ve gemi inşaatıdır. Bintan adası 4.063 km² lik alanda tekstil ve elektronik ürünler üretimi ağırlıklıdır.

5.3 Ülkede İş Kurma Mevzuatı

Yabancı şirket kurulabilmesi için Yatırım Koordinasyon Kuruluna müracaat edilmesi gerekmektedir. Mevcut, yatırım yasasına göre yabancılar gayrimenkul edinmemektedir. Yabancılar gayrimenkulün ancak kullanım hakkını elde edebilmekte olup bu süreler 70 yıla kadar uzatılabilmektedir. Çok sayıda işçi istihdam eden, öncelikli sektörlerde olan, altyapı geliştirilmesini içeren, teknoloji transfer eden, sınır ve uzak alanlarda yapılan yatırımlarda; gelir vergisi indirimi, ülkede üretimi olmayan sermaye malları için gümrük vergisi ve katma değer vergisi muafiyeti veya indirimi, belirli bir dönem için hammadde ve ara mallarından gümrük vergisi alınmaması, hızlı amortisman, emlak vergisi indirimi gibi teşvikler uygulanabilmektedir. Ancak, standart bir uygulama olmayıp, proje bazında değerlendirilmeler Yatırım Koordinasyon Kurulunca yapılmaktadır.

Yabancı firmalara, aralarındaki anlaşmaya göre, Hükümet ile olabilecek anlaşmazlıkları uluslararası tahkime götürme imkânı tanınmıştır.

5.4 Oturma ve Çalışma İzinleri

Ülkedeki işsizlik nedeniyle, firmalarda yabancı personel çalıştırılması için çalışma izninde dikkate alınan kriter, uzmanlık derecesi olup, Endonezyalı kişiler tarafından ifa edilemeyen görevler için kişiye çalışma izni verilmektedir. 2007/25 sayılı Yatırım Yasası'na göre firmalar öncelikli olarak Endonezya vatandaşlarını çalıştırmalıdır. Uzman olmayan yabancı işçi çalıştırılması mümkün bulunmamaktadır.

5.5 Şirket Birleşmeleri ve Marka Satın almalar

Mevcut Endonezya kuralları çerçevesinde “şirket birleşmeleri” ve “marka satın almalar “ mümkün bulunmakla birlikte, belirli sektörler itibarıyla yabancı katılımcılar sınırlamalara tabidir. Bu sınırlamaya tabi sektörler kararname ile belirlenmektedir.

Sınırlamaya tabi olan ana sektörler aşağıda belirtilmektedir:

- İnşaat
- Enerji
- Perakende satış
- Turizm
- Madencilik
- Ulaştırma, telekomünikasyon.

Konuya ilişkin spesifik bilgiler ve mevcut son gelişmeler Yatırım Koordinasyon Kurulu'nun web sayfasından temin edilebilir.

[http:// www.bkpm.go.id](http://www.bkpm.go.id)

6.PAZAR İLE İLGİLİ BİLGİLER

6.1 Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Her ne kadar Endonezya'da patent, ticari marka, telif hakkı, ticaret sırları, endüstriyel tasarımların korunması alanında çeşitli gelişmeler kaydedilmiş olsa da halen yeterli düzeyde bir koruma bulunmamaktadır.

2001 yılında parlamento tarafından kabul edilen patent kanununa göre patent ihlallerine uygulanan cezalar arttırılmış ve anlaşmazlıkları çözmek için bir bağımsız patent komisyonu kurulmuştur. Ürünler ve üretim yöntemleri bu kanuna göre 20 yıl süreyle korunmaktadır.

Endonezya'nın Telif Hakları Yasası Temmuz 2003 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yeni yasa korsanlığa karşı caydırıcı cezalar içermektedir. Hükümet telif hakları korsanlığını önlemeye ilişkin niyetini pek çok kez dile getirmiş olmasına rağmen, bilgisayar programları, müzik kasetleri ve kitap konusundaki telif hakları korsanlığı devam etmektedir.

Halen uygulamada olan Ticari Markalar Kanunu 2001 yılında yürürlüğe girmiş olup ticari marka ihlallerine karşı çeşitli müeyyideleri içermektedir. Bu kanun ticari marka haklarını, ilk kullanım esasına göre değil ilk kim tescil ettirirse esasına göre korumaktadır.

Son olarak ticari sırların Endonezya kanunları tarafından açıkça korunmadığı belirtilmelidir. Endüstriyel tasarımlar, modeller için de yeterli koruma bulunmamaktadır.

6.2 Dağıtım Kanalları

1998-99 yıllarında IMF ile yapılan anlaşma ile dağıtım sektörünün liberalizasyonu üzerinde anlaşılmıştır ve aynı yıl hükümet toptan ve perakende dağıtımda yabancılara uygulanan birçok sınırlamayı kaldırmıştır. İç pazarda perakende sektörü bazı bölgelerdeki birtakım sınırlamalar dışında yabancılara açılmıştır. Toptancılık sektöründe ise yabancı firmalar Endonezya içinde ürettikleri veya ithal ettikleri malları artık kendileri pazarlayabilmektedirler.

6.3 Reklam ve Promosyon

Yeni ürünlerin tanıtımı için özellikle Jakarta ve Batı Java gibi satın alım gücünün yüksek olduğu bölgelerde yerel medya ve gazeteler kullanılabilir. Düzenlemelere göre gazeteler toplam içeriğinin ancak %35'ini reklama ayırabilmektedir. Ayrıca gazetelerin sayfa sayısı da 24 olarak sınırlanmıştır. Bu durumda önemli gazetelerin reklam ücretlerinin yüksek olmasına yol açmıştır.

Adres listelerinin doğru ve güncel olması durumunda posta ile pazarlama birçok durumda etkili olabilmektedir. Yerel pazarlama firmaları da otobüslere, duraklara ve reklam panolarına broşür, slayt, ilan, poster konulması konusunda yardımcı olabilirler. Televizyon reklamları da hızla gelişmektedir.

Ülkede gazeteler, Endonezyaca, Çince veya İngilizce olarak basılmakta ve geniş kitlelerce okunmaktadır. Ülkenin önde gelen gazeteleri Kompas, Republika, Media Indonesia, Koran Tempo, Seputar Indonesia'dır. Belli başlı dergiler ise Gatra, Tempo ve Kontan'dır. Televizyon yayıncılığında özel kanallar mevcuttur. Devlet televizyon kanalı TVRI'dir. Belli başlı özel kanallar ise Metro TV, RCTI, SCTV, Trans TV, TV One, TPI ve Global TV'dir.

6.4 Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler

Endonezyalı tüketiciler, özellikle düşük ve orta gelir grubu, fiyata ve genel ekonomik eğilimlere çok duyarlı bir yapıya sahiptirler. Bu yüzden ithalatçı firmalar genellikle kaliteden ziyade fiyata dikkat etmektedirler.

Endonezya'da başarılı olmanın diğer anahtar faktörleri sabırlı olmak ve pazarda fiili olarak bulunmaktır. Ülkede bir ofis kuran veya benzeri bir temsilcilik açan firmalar satış amacıyla gelen yılda bir gelen firmalara göre daha başarılı olmaktadır. Endonezyalı tüketiciler marka bağımlılığı ve tanınırlığına önem vermektedirler.

Fiyatlandırmada ürünün dağıtımı, reklam ve imaj da göz önüne alınmalıdır. Ürünün piyasadaki başarısında önemli bir kriter olan fiyatlandırma için pazar araştırması yapılmalıdır. Hem tüketici tercihleri hem de rakiplerin fiyatları incelenmelidir. Bu konuda yerel dağıtım şirketlerinden de bilgi alınabilir.

6.5 Satış Sonrası Hizmetler

Bir pazara girişte önemli olan ve başarıyı etkileyen diğer bir kriter ise satış sonrası verilen hizmetler ve tüketicilerin desteklenmesidir. Fakat uzaklık ve maliyeti artırması nedeniyle bu konuda çeşitli sıkıntılar yaşanabilir.

Her ne kadar yerel dağıtım şirketi de bu konuda yardımcı olabilse de o bölgede yerel bir ortakla anlaşılması veya bu amaçla bir hizmet sağlayıcısının kurulması daha etkili olabilir. Endonezyalı tüketiciler satış sonrası hizmetin hem yerel olarak verilmesine hem de çabuk olmasına dikkat etmektedir.

6.6 Kamu İhaleleri

Endonezya Dünya Ticaret Örgütü'nün (DTÖ) Kamu İhaleleri Anlaşmasını imzalamamıştır. 2004 yılında yayınlanan başkanlık kararı çerçevesinde devlet ihaleleri uygulamalarının kolaylaştırılması ve şeffaflaştırılması hedeflenmiştir. Buna karşın, yeni kurallar hükümet projelerinde yerel kaynak kullanmayı ve yerel payı artırmayı desteklemektedir.

Hükümetin kamu ihaleleri ile ilgili olarak üzerinde çalıştığı son karara göre inşaat ihalelerinde 100 milyar rupiah, mal satın alma ihalelerinde 20 milyar rupiah ve danışmanlık ihalelerinde 10 milyar rupiahın üzerindeki ihalelere yabancı firmalar katılabilecektir. Hükümetin büyük projeleri Devlet Planlama Teşkilatı (BAPPENAS) tarafından yayınlanmaktadır (www.bappenas.go.id).

Kamu tarafından planlanan büyük ihaleler için uluslararası rekabete dayanan ihalelerin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Öte yandan inşaat alanında olduğu gibi bazı projelerde yerli mal ve hizmetleri satın alınması ya da ihraç edilmesi koşulu getirilmektedir. Ayrıca yabancı ortak yatırımcılar devletin ilaç satın alma ihalelerine katılamamaktadır.

6.7 İki Ülke Arasındaki Anlaşma ve Protokoller

AB-ASEAN STA müzakerelerinin 4 Mayıs 2007 tarihinde başlamasının ardından ülkemiz ile ASEAN arasında STA müzakerelerinin başlatılması hususunda 12 Haziran 2007 tarihinde girişimde bulunulmuştur. 28 Temmuz 2008 tarihinde ASEAN Genel Sekreteri ve Endonezya makamları ile istikşafi mahiyette görüşmeler gerçekleştirilmiş ve

bu görüşmelerin ardından 6 Ağustos 2008 tarihinde ASEAN Ülkeleri Ekonomi ve Dışişleri Bakanlıklarına bir non-paper iletilmiş ve müteakiben STA müzakerelerinin bir an önce başlatılmasına yönelik olarak ASEAN ülkeleri Ekonomi Bakanlarına birer mektup gönderilerek destekleri talep edilmiştir.

Endonezya tarafından 16 Eylül 2008 tarihinde gönderilen cevabi mektupta Türkiye-ASEAN STA müzakerelerinin başlatılması için öncelikle Türkiye' nin ASEAN ile Diyalog Ortağı olması gerektiği ifade edilmiştir. Bu bağlamda söz konusu Diyalog Ortaklığı'nın tesis edilmesi yönündeki çalışmalar, Dışişleri Bakanlığımız tarafından sürdürülmektedir.

Öte yandan, ASEAN ile AB arasında 4-5 Mayıs 2009 tarihlerinde Siem Reap'ta yapılan "ASEAN-AB Ekonomi Bakanları Toplantısı" sırasında iki örgüt arasında yürütülen STA görüşmelerinin dondurulması kararı alınmıştır. Bunun üzerine ülkemiz AB'nin bu konuda benzer bir karar almasını beklemezsiniz, ekonomik büyüklük açısından öne çıkan ASEAN ülkelerinden Singapur, Malezya, Endonezya, Tayland, Vietnam, Filipinler ve Brunei nezdinde ikili STA müzakerelerinin başlatılması yönünde 2009 Temmuz ayı sonunda girişimde bulunmuştur.

Bu çerçevede, Türkiye ile Endonezya arasında imzalanması muhtemel bir "Kapsamlı Ekonomik Ortaklık Anlaşması"nın (KEOA) etkilerini incelemek üzere kurulan "Ortak Çalışma Grubu"nun (OÇG) hazırlık mahiyetindeki ilk toplantısı 9-10 Mart 2010 tarihlerinde Ankara'da gerçekleştirilmiştir. Toplantı sonucunda, Endonezya tarafı ile "Mal Ticareti, Hizmet Ticareti, Yatırımlar ve İkili Ekonomik İşbirliği" hususlarını da içeren altı bölümden oluşacak ortak bir raporun hazırlanması konusunda mutabakata varılmıştır.

6.8 İhracat Potansiyeli Olan Başlıca Sektörler

Buğday unu, zeytinyağı, zeytin, domates salçası, kuru ve sert kabuklu meyveler, tütün, yaş meyve ve sebze gibi tarım ürünlerinin yanısıra sanayi ürünleri olarak demir çelik ürünleri, değirmen makineleri, gıda işleme, paketleme makine ve ekipmanları, tekstil makineleri, ağaç işleme makineleri, inşaat malzemeleri, mermer, halı, seccade ve savunma sanayi ürünleri gibi ürünlerde Endonezya potansiyel bir pazardır.

6.9 İki Ülke Arasındaki Ticarete Yaşanan Sorunlar

Ülkemiz menşeli buğday ununun ithalatında Endonezya tarafınca, 17.11.2008 tarihi itibarıyla anti-damping soruşturması başlatılmış olmakla beraber, söz konusu soruşturma tamamlanarak, uygulamaya alınmamıştır.

Diğer taraftan, Endonezya Sanayi Bakanlığı Standardizasyon Merkezi tarafından un ithalatında, Endonezya'daki mevcut standartlara uygunluğu gösteren SNI sertifikası aranmaktadır. Söz konusu sertifikanın alınabilmesi için söz konusu merkez elemanlarının üretim tesislerini yerinde incelemesi gerekmektedir. Anılan belgenin alınması minimum 2-3 aylık bir süreye ihtiyaç göstermektedir.

Ülkemiz menşeli et ve et mamulleri ile süt ve süt mamullerinin (süt tozu hariç) Endonezya'ya ithalatı ülkemizdeki şap hastalığı gerekçesi gösterilerek yapılamamaktadır. 2009 Kasım ayında yürürlüğe giren uygulama ile Endonezya'ya ithal edilecek bitkisel menşeli taze gıda ithalatında, gıda güvenliği gerekçesiyle, ürünlerin gümrüklerde analize tabi tutulması uygulamasına geçilmiştir. Söz konusu düzenleme yaş meyve, sebze ve hububatı kapsamaktadır. Ürünler itibarıyla kabul edilebilir azami kalıntı, aflatoksin ve ağır metal oranları düzenlemede yer almaktadır. Menşe ülkenin söz konusu ürünler için uyguladığı güvenlik kontrol sisteminin Endonezya tarafından tanınması veya iki ülke arasında muadiliyet anlaşmasının yapılması durumunda bu uygulamaya müracaat edilmemektedir.

Gıda ürünleri ithalatında, ithalat öncesi ithalatçı tarafından mal bazında Sağlık Bakanlığı'ndan alınan ML (Overseas Mark) uygulaması devam etmekte olup, bu uygulama ithalat prosedürünü zaman olarak uzatmaktadır.

İhracatçılarımızın karşılaştığı diğer bir sorun ise ithalatta gümrük vergilerinin hesaplanmasında asgari birim fiyat uygulamasıdır. Bu uygulamadaki belirsizlikler ihracatımız için engel oluşturmaktadır. Uygulama ile ithalatta alınan gümrük vergileri miktarı arttırılmaktadır.

Endonezya'ya yönelik gıda ürünleri ihracatımızda, ithalatçılar tarafından malın İslami esaslara göre hazırlandığını ve işlendiğini gösterir Helal Sertifikası talep edilmektedir. Helal Sertifikası ithalat sırasında aranan zorunlu bir belge olmamakla birlikte, ürünün ülke içi pazarlamasında çok önemli bir belge niteliğindedir. Endonezya'da anılan belge Endonezya Ulema Konseyi Değerlendirme Kurulu'nca verilmektedir. Belgenin alınabilmesi için üreticinin müracaatını müteakip Konsey uzmanlarınca üretim tesislerinde gözetim yapılması gerekmektedir. Bu süreç ihracatçılarımıza ilave yük getirmektedir.

Ticari anlaşmazlık halinde, firma alacaklarının yasal olarak takibi ve anlaşmazlıkların halli oldukça uzun zaman almaktadır. Bu itibarla ödeme şekli firmalarımız açısından önem arz etmektedir. Firmalarımız bu hususu dikkate almalıdır. Endonezya'daki mevcut düzenlemelere göre, firmalarımızın dolandırılmaları durumunda, şahsen adli mercilere takip için müracaat etmeleri gerekmektedir. Şahsi müracaat olmaması durumunda takip yapılamamaktadır. Polis araştırması ise çok uzun zaman almakta ve sonucu sınırlı olmaktadır. Bu ülke ile ticari ilişkilerde, karşılıklı temas önemli bir unsurdur.

Ülkemize; klimalar, polyester elyaf, lamine parke, demir ve çelikten boru bağlantıları, polyesterden teksturize iplik, sentetik ve suni devamsız liflerden iplik, menteşeler ve sabit askılıklar, motorsiklet ve bisiklet iç ve dış lastikleri ile cam kapak gibi toplam 10 ürün grubunda Endonezya'dan yapılacak ithalatta anti-damping vergisi mevcuttur.

Uzakdoğu'da bölge içi ticaretin ağırlığı, navlun fiyatları, pazar hakkında ihracatçımızın yeterince bilgi sahibi olmaması ve kısa vadeli bakış açısı ihracatımızın önündeki diğer engellerdir.

6.10 İki Ülke Arasındaki Müteahhitlik İlişkileri

Ticaret Müşavirliğimizin kayıtlarına göre ülkede inşaat üstlenmiş Türk firması bulunmamaktadır. Endonezyalı müteahhitlik firmaları Ortadoğu ve Güneydoğu Asya ülkelerinde de faaliyet göstermekte olup Ortadoğu ülkelerinde Türk firmaları ile işbirliğine olumlu yaklaşmaktadırlar.

Endonezya'da konut ve altyapı inşa ve yenilemesine ihtiyaç önümüzdeki dönemlerde de artarak devam edecektir. Bu konuda yoğun talep bulunmaktadır. Endonezya'da özellikle konut sektöründe deneyimli yerli firmalar faaliyet göstermekte olup avantajlarını ucuz işgücünden almaktadırlar. Türk firmalarının diğer ülkelerde avantaj sağladığı Türk işgücünden bu ülkede yararlanması imkanı sınırlıdır. İnşaat ve teknik müşavirlik sektörü yabancı sermaye sahipliğinin sınırlandığı sektörlerdir.

Türk firmalarının ülke kredileri gibi finansman imkanları ile piyasaya girmeleri halinde projeler üzerinde etkin olabilecekleri düşünülmektedir.

Enerji santrali, köprü gibi yüksek teknoloji gerektiren projelerde yabancı müteahhitlik ve teknik müşavirlik firmalarına iş imkanı bulunduğu meslek teşekküllerince ifade edilmektedir.

Ayrıca, aşağıda adresi verilen Endonezya Müteahhitler Birliği ve Müşavirler Ulusal Birliği ile ülkemizdeki muadil kuruluşların işbirliğini geliştirmeleri iki ülke firmaları arasında bağlantı kurulmasını sağlayacaktır.

- Ministry of Public Works/Jl. Pattimura 20 Keboyoran Baru, Jakarta Selatan 12110
Tel: 021- 724 54 13 Fax: 021-7393853/www.pu.go.id
- Indonesia Contractors Association (Endonezya Müteahhitler Birliği)
Wijaya Graha Puri Blok D-1 Jl. Darmawangsa Raya No. 2 Jakarta 12160 - Indonesia
Tel: (62-21) 720 0794, 727 90672/Fax : (62-21) 720 6805
E-mail : akinet@cbn.net.id/akinet@aki.or.id
Web sayfası:www.aki.or.id
- The National Association of Indonesian Consultants (Endonezya Mşavirler Ulusal Birliği)
Jl. Bendungan Hilir Raya No.29 Jakarta Pusat 10210
Tel: (62-21) 573 85 77/Fax : (62-21) 573 34 74
E-mail:inkindo@inkindo.org/Web sayfası:www.inkindo.org
- State Planning Agency (Devlet Planlama Teşkilatı)
Jl.Taman Soerapati No 2 Jakarta
Tel/Fax: 021- 319 34175
www.pkps.bappenas.go.id
- Investment Coordinating Board (Yatırım Koordinasyon Kurulu)
Jl.Gatot Subroto No 44 Jakarta 12190
Tel: 021- 525 2008/Fax: 021- 525 7607
www.bkpm.go.id

6.11 İş Konseyi

Türk – Güneydoğu Asya İş Konseyi bünyesinde faaliyet gösteren Türk- Endonezya İş Konseyi bugüne kadar bir İstanbul'da ve iki adet Cakarta'da olmak üzere toplam üç ortak toplantı düzenlemiştir. Konsey'in karşı kanadı ile ilişkilerin yeterince gelişmemesi sonucu ikili faaliyetler 2006 yılına kadar kısıtlı kalmış ancak KADIN (Cakarta Sanayi ve Ticaret Odası) bünyesinde Konsey karşı kanadının yeniden yapılanması sonucunda sonraki dönemde yoğun bir programla çalışmalarını sürdürmeye başlamıştır. Uzun dönemde enerji, inşaat, otomotiv yan sanayi, gıda ve gıda makinaları, inşaat malzemeleri sanayiinde işbirliği imkanları bulunmaktadır.

7.İşADAMLARININ PAZARDA DİKKAT ETMESİ GEREKEN HUSUSLAR

7.1 Ticareti Etkileyen Kültürel Faktörler

Uzun vadeli kişisel ilişkilerin oluşturulması hayati önem taşımaktadır. Endonezya iş kültüründe ilişkiler saygı ve güven temeli üzerine oturtulur. Sunuş malzemenizin ve şirket tanıtım broşrnzn Bahasa diline tercüme edilmesi gerekmektedir. Ayrıca, resmi bütün temasların bu dilde yapılması gerekir. Bu dilin kullanımı reklamlarda ve yayınlarda zorunludur. Devlete ait kurumlarda İngilizce konuşulsa dahi, toplantılarda Bahasa dili konuşulmaktadır. Ancak toplantılarda İngilizce bilen tercümanlar bulunmaktadır. Endonezya iş kültürü oldukça hiyerarşik bir yapıya sahiptir. Eğer bir görüşme veya delege grubunun bir parçasıysanız sıradaki yerinizi alınız, çünkü ilk önce çok önemli şahışlar taņıřtırılacaktır.

Kartvizitlerinizi renkli ve kabartmalı yapmanız iyi bir hareket olacaktır. Endonezyalılar bu tür süslü kartvizitleri sevmektedirler. Kartınızın bir yüzünün Bahasa diline tercüme edilmesi iyi bir izlenim bırakacaktır. Kartvizitinizi

sağ elle ve alıcının yüzüne doğru gelecek şekilde uzatmaya gayret ediniz. Birisinin kartvizitini alınca, kartı dikkatlice incelediğinizi gösteriniz. Çünkü kartı alıp incelemeden hemen cebinize koymanız saygısızlık olarak kabul edilebilir.

Endonezya iş kültüründe fertten ziyade, grup kararları daha önde gelir. En yaşlı ve yetenekli kişi grupta lider konumundadır. Yöneticiler genellikle önemli ailelerden ve ordudaki yüksek rütbeli kişilerin arasından seçilir.

Toplantılarda Endonezyalı katılımcıların çok az şey konuştuklarını göreceksiniz. Bu suskunluk olumsuz bir şekilde yorumlanmamalıdır. Katılımcılar grupları ile oybirliğine ulaşana kadar suskun kalacaklardır. Ayrıca Endonezyalılar yumuşak bir şekilde konuşma eğilimi içindedirler. Aynı şekilde hareket etmek için siz de gayret ediniz. Endonezya iş protokolüne göre herhangi bir soruya cevap verecek kişinin saygılı bir şekilde duraksaması beklenmektedir. Bu süre 10-15 saniye kadar sürebilir.

Başarılı bir konuşma yapabilmek için Endonezyalıların kendilerinden üstün, aşağıda veya eşit statüde bir kişiyle görüşüp görüşmediğini bilmesi gereklidir. İnsanlar genellikle statünüzü öğrenene kadar kendilerini rahatsız hissederler.

Eğer cevap verecek kişi kasten sorunuza cevap vermiyorsa, bu “hayır” demenin başka bir yoludur. Endonezyalılar bilmedikleri bir soruya genelde cevap vermemektedirler.

Endonezya iş ahlakında hiyerarşi geçerlidir. Karar verme üst yönetimlerce alınmaktadır.

Büyük şirketlerle randevularınızın en erken 1 hafta öncesinden alınması gerekmektedir. Randevusuz görüşmelerden veya son anda alınan randevulardan iyi sonuçlar elde edilmesi mümkün görünmemektedir.

Endonezya'da iş yapan işadamlarının büyük bir çoğunluğu Çinli Endonezyalılardır. Nüfusun %20 sini oluşturur.

7.2 Pasaport ve Vize İşlemleri

Endonezya'ya girmek isteyen tüm ziyaretçiler geçerli bir pasaport bulundurmak zorundadırlar. İki çeşit vize uygulaması vardır. İlk gruptaki vizeler diplomatik ve resmi vizelerdir. İkinci gruptaki Vizeler transit vizeleri, iş ziyareti vizeleri, sosyo-kültürel ziyaretler için vizeler ve geçici vizeleri içermektedir.

Avrupa Birliği üyesi ülkeler, ABD, Kanada, Avustralya, İskandinavya ve ASEAN pasaportu taşıyanlar dışında herkesten vize istenmektedir. Irian Jaya'yı ziyaret edebilmek için Göçmen Bölümünden özel izin almak gerekmektedir.

Türk vatandaşları için diplomatik, hizmet ve hususi pasaport hamilleri 14 güne kadar olan seyahatlerinde vizeden muaftır. Umumi Pasaport hamilleri vizeye tabidir.

7.3 Resmi Tatiller ve Çalışma Saatleri

Resmi Tatiller (2010)

Ocak 1, Yeni Yıl

Şubat 14, Çin Yeni Yılı

Şubat 26, Hz. Muhammed'in Doğum Günü

Mart 16, Nyepi

Nisan 2, İyi Cuma

Mayıs 13, İsa'nın Göğe Yükselmesi

Mayıs 28, Waisak
Temmuz 10, Miraç Kandili
Ağustos 17, Bağımsızlık Günü
Eylül 10-11, Ramazan Bayramı
Kasım 17, Kurban Bayramı
Aralık 7, Hicri Yeni Yıl
Aralık 25, Noel

Çalışma Saatleri	
* Cuma günleri saat 12:00-13:00 arası Müslümanlara izin verilmektedir.	
Kamu	07:30-16:00 (Pazartesi-Cuma)*
Özel	09:00-17:00 (Pazartesi-Cuma)*
Bankalar	09:00-15:00 (Pazartesi-Cuma)*
Mağazalar	10:00-22:00 (Pazartesi-Pazar)

Kullanılan Dil

Resmi dil Bahasa dili olmakla birlikte, İngilizce de konuşulmaktadır. Ülke çapında toplam 300 dil ve lehçe konuşulmaktadır.

7.4 Ulaşım

7.4.1 Denizcilik

Endonezya bir adalar ülkesi olmasına rağmen küçük bir okyanus filosu vardır. Büyük gemileri çekebilecek limanları sınırlıdır. Yüklerin birçoğu Singapur'da boşaltılıp küçük gemilerle Endonezya'ya taşınmaktadır. En büyük genel kargo limanı Cakarta'da bulunan Tanjung Priok olup, ülkenin diğer üç büyük yükleme limanları Belawan, Tanjung Perak ve Ujung Pagang limanlarıdır.

Konteyner limanı olarak, Tanjung Priok 2.100.000 (TEU- Twenty Feet Equivaivalent Units) yıllık konteyner yükleme boşaltma yapmaktadır. Diğer limanlardan, Tanjung Perak 1.200.000 TEU'luk işlem yapmaktadır. Belawan 200.000 TEU, Tanjung Emas (Semarang) 260.000 TEU, Makassar 177.000 TEU, Pontianak 93.000 TEU, Panjang 76.000 kapasitelidir.

7.4.1 Hava Ulaştırması

8.Genel Bilgiler

Anlaşmalar:

HUA (Hava Ulaştırma Anlaşması) Tarih ve yeri: 18 şubat 1993

MOU (Memorandum of Understanding, Mutabakat Zaptı) Tarih ve yeri: 16 Mayıs 1997

8.1 Ticari Haklar

HUA ve MoU'larla belirlenmiş hususlar;

8.2 Yerel Saat

Batı Endonezya'da (Sumatra ve Java'daki bütün illerle, Batı ve Orta Kalimantan'da bulunan illerde) GMT (Greenwich mean time)'ın yedi saat ilerisindedir. Orta Endonezya'da (Doğu ve Güney Kalimantan'da bulunan iller, Sulawesi'deki bütün illerle, Bali, Batı ve Doğu Nusantenggara ile Doğu Timor'da) GMT'nin sekiz saat ilerisindedir. Doğu Endonezya'da Maluku ve Irian Jaya illerini kapsayacak şekilde GMT'nin 9 saat ilerisindedir.

8.3 Yerel l Birimleri

Endonezya'da metrik sistem uygulanmaktadır.

Telefon Kodları

Endonezya: 62

Alan kodları

Bandung: 22

Cakarta: 21

Medan: 61

Surabaya: 31

8.4 İklim

Ülkenin tropik bir iklimi vardır. Olağan dış artışlar dışında sıcaklık genellikle 25 C ile 35 C derece arasında değişmektedir. Nem oranı yüzde 75 ile 95 arasında seyretmektedir.

Cakarta için:

En sıcak ay: Nisan-Mayıs (24-31°C günlük minimum ve maksimum ortalamalar)

En soğuk ay: Ocak-şubat (23-29°C günlük minimum ve maksimum ortalamalar)